



2024:08

JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING I MYNDIGHETER (JIM) 2024

Delredovisning (4:5) av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag
att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga
myndigheter 2020–2025

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, april 2024

Rapport 2024:8

Dnr: ALLM 2020/87

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Monia N Sarenstrand och Deepati Forsberg

Telefon 031-392 90 00

INNEHÅLL

Sammanfattning	4
Om rapporten	6
Inledning	7
Jämställdhetsmyndighetens uppdrag	7
Delredovisningens syfte	8
Urval	8
Metod och disposition	9
Resultat av myndigheters jämställdhetsintegreringsarbete 2023	10
Övergripande resultat av samtliga JiM-myndigheters jämställdhetsintegreringsarbete	10
Urvalmyndigheternas resultat av jämställdhetsintegreringsarbetet 2023	13
Jämställdhetsmyndighetens stöd till JiM-myndigheter	25
Jämställdhetsmyndigheten fortsätter utveckla ett träffsäkert stöd	25
Samverkan stärker stödet till JiM-myndigheterna	29
Slutsatser	31
Efterfrågan av resultat skapar förutsättningar för arbetet	31
Uppdrag i regleringsbrev och särskilda uppdrag fortsatt viktigt	31
Sammanhållen styrning av tvärssektoriella uppdrag möter samhällets utmaningar	33
Komplexa samhällsutmaningar kräver sektorsövergripande samverkan	34
De jämställdhetspolitiska delmålen är odelbara	35
English summary	38
Referenser	41

SAMMANFATTNING

JiM-myndigheterna visar på resultat som skapar förutsättningar i jämställdhetsarbetet för att uppnå effekter för myndigheternas målgrupp såsom kunskapshöjande insatser, förankring i ledning, rutiner och nya utarbetade arbetssätt. Några myndigheter påvisar resultat som har direkt påverkan på målgruppen.

- Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har under året tagit fram en rapport som kartlägger forskningsbehovet inom området kvinnors hälsa och sjukdomar.¹ I kartläggningen föreslås en forskningssatsning med syftet att stärka kunskapsläget kring kvinnors hälsa och sjukdomar för att på sikt kunna förbättra kvinnors hälsa. Försäkringskassan har undersökt om omvårdnadsbidrag fått genomslag mot ett mer jämställt uttag. Med hjälp av statistik konstaterar myndigheten att utvecklingen går mot ett mer jämställt uttag men att ojämställdheten kvarstår. De resultat som Försäkringskassan belyser om olika ersättningar är viktiga data för fortsatt uppföljning av den samma. Dessutom verkar myndigheten för ett jämställt användande av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning genom att informera om regelverket och de långsiktiga effekterna av hur föräldraledigheten fördelas bland annat på deras webbplats. Budskapet att dela lika genomsyrar hur myndigheten i dialog med föräldrar talar, skriver och informerar om föräldraförsäkringen i alla deras kanaler för att uppmuntra till ett mer jämställt uttag. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har haft ett regeringsuppdrag om förstärkt tillsyn av Statens institutionsstyrelse särskilda ungdomshem 2021–2022. I tillsynen granskades SiS verksamheter där unga flickor vårdas. I samtal med ungdomar som IVO genomförde konstaterades det bland annat att missförhållanden och brister såg olika ut beroende på kön. Antalet avskiljningar vid ungdomshemmen, det vill säga att personen under en kortare tid får vara i ett särskilt rum som går att låsa, ökade över tid för båda könen men särskilt för flickor. Avskiljningar för flickor hade nästan fördubblats mellan åren 2019 och 2021. IVO har inte kunnat identifiera någon annan omständighet än kön, eller ungdomshemmens könsfördelning, som skulle kunna förklara varför flickor avskiljs oftare än pojkar.² IVO:s tillsyn har lett till att Statens institutionsstyrelse (SiS) arbetat för att minska avskiljningar för flickor på ungdomshem.
- Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har genomfört en informationskampanj om myndighetens samtalsstöd som de erbjuder till adopterade. Tidigare har detta stöd nyttjats av mestadels kvinnor. Efter kampanjen ser myndigheten en viss ökning av män som sökt stödet.

¹ [Kvinnors hälsa och sjukdomar – kartläggning och analys av forskningsbehov - Forte](#)

² Årsredovisning 2023, Inspektionen för vård och omsorg

- Pensionsmyndigheten har översiktligt analyserat effekter av förändringar inom pensionssystemet som skulle minska pensionsgapet mellan kvinnor och män.³ I genomsnitt har kvinnor lägre pensioner än män. Pensionsgapet beror framför allt på skillnader i inkomster under arbetslivet; kvinnor har i genomsnitt lägre lön och lägre arbetsutbud än män. Förändringarna är höjt grundskydd, sänkt förskottsränta, nya och förändrade pensionsgrundande belopp, överföring av premiepensionsrätt för sambor, slopad avgift vid överföring av premiepension, möjlighet att dela inkomstpensionsrätter och möjlighet att välja efterlevandeskydd för inkomstpension. Enligt myndigheten skulle gapet bestå under lång tid om inte lagstiftaren vidtar åtgärder. Ytterligare ett resultat som Pensionsmyndigheten presenterar är att myndigheten lever upp till regeringens mål om att ärendehandläggningen ska vara jämställd. De skillnader i handläggningstid mellan könen som presenteras i myndighetens årsredovisning beror till stor del, om inte helt, på att olika typer av ärenden hanteras olika, oberoende av sökandes kön.

Myndigheterna behöver fortsätta systematisera och förankra sitt arbete med jämställdhet och stärka sina förutsättningar för att få genomslag på alla nivåer inom organisationerna. De behöver sprida och leda arbetet i hela organisationen och utveckla uppföljning som kan mäta, analysera och följa förändring över tid. Uppdrag i regleringsbrev och särskilda regeringsuppdrag är fortsatt viktigt för att myndigheterna ska prioritera och resursätta arbetet med jämställdhet. Antalet JiM-myndigheter med särskilda regeringsuppdrag i regleringsbrev har minskat⁴, vilket får konsekvenser för hur arbetet prioriteras, resursätts och hur återrapporteringen görs. Om myndigheter nedprioriterar sitt arbete med jämställdhet riskerar kunskap på aggregerad nivå gå förlorad när Sverige ska rapportera, arbeta med och utvärdera mot internationella konventioner. Styrningen skulle stärkas av att Regeringskansliet kontinuerligt följer upp myndigheternas arbete och efterfrågar resultat.⁵ Här har myndighetshandläggare på respektive departement en central roll.

Myndigheterna behöver även prioritera insatser som bidrar till att förändra ojämställda strukturer och normer på samhällsnivå.

För att underlätta arbetet med att införliva tvärgående perspektiv i jämställdhetsintegreringsarbetet, det vill säga fler perspektiv än kön, ser Jämställdhetsmyndigheten ett behov av samordning mellan aktörer som samordnar, följer upp och stödjer arbetet med mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, jämställdhet, hbtqi, arbete mot rasism och ökad tillgänglighet i offentliga verksamheter.

För att myndigheterna ska få genomslag för de problemområden som de pekar ut i sina inriktningar kan samverkan behöva stärkas. Inom JiM-stödet främjar Jämställdhetsmyndigheten sådan samverkan, men det kan vara svårt för myndigheter att prioritera detta utan tydliga uppdrag. Samverkan behöver fortsatt stärkas inom könsbundna studie- och yrkesval, ett uppdrag från regeringen som är under uppbyggnad. Jämställdhetsmyndigheten ser att det finns andra områden inom jämställdhetspolitiken som skulle kunna stärkas genom samverkan mellan myndigheter och andra aktörer. Några exempel

³ Åtgärder för mer jämställda och jämlika pensioner, Rapport 2 i vägvalsserie om pensionerna, Pensionsmyndigheten 2023

⁴ Jämställdhetsmyndigheten 2023e

⁵ Statskontoret 2022

är brottsförebyggande arbete, som utvecklats inom JiM+, intersektionellt jämställdhetsarbete, utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden, klimatomställning, och våldsförebyggande arbete.

För att skapa systematik och integrering i myndigheternas ordinarie verksamhet samt bidra till att fler aktörer samverkar för att lösa jämställdhetsproblem, erbjuder Jämställdhetsmyndigheten olika former av stöd. Dessa tillsammans bidrar till lärande och samverkan med och mellan JiM-myndigheter. Uppföljning av våra insatser visar att vi ger myndigheterna bättre förutsättningar att bedriva arbetet med jämställdhet, även om det inte går att visa på ett direkt samband mellan Jämställdhetsmyndighetens insatser och myndigheters resultat.

Om rapporten

Delredovisningen innehåller fyra kapitel. I det inledande kapitlet redovisar vi myndigheternas och Jämställdhetsmyndighetens uppdrag, liksom rapportens syfte, metod och disposition. I det andra kapitlet redogör vi för övergripande resultat av myndigheternas jämställdhetsintegreringsarbete 2023 samt en bedömning av resultat bland 16 myndigheter som ingår i årets urval. I tredje kapitlet redogör vi för och analyserar Jämställdhetsmyndighetens stöd och hur detta har bidragit till myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering under 2023. Till sist presenterar vi delredovisningens slutsatser och JiM-stödets prioriteringar framöver.

INLEDNING

Rapporten är en delredovisning av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att stödja statliga myndigheter i arbetet med jämställdhetsintegrering under 2020–2025. Den innehåller en redogörelse av hur arbetet med jämställdhetsintegrering fortskrider hos JiM-myndigheterna samt en analys för hur Jämställdhetsmyndighetens stödinsatser svarar mot JiM-myndigheternas förutsättningar och behov.

Jämställdhetsmyndighetens uppdrag

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att stödja myndigheter som ingår i regeringens utvecklingsprogram Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM-programmet) under programperioden 2020–2025. I enlighet med regleringsbrev (A2022/01653) ska Jämställdhetsmyndigheten årligen följa upp och redovisa stöduppdraget samt ge en sammanställning, bedömning och analys av ett urval av myndigheters resultat till Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas 17 april 2026.

Målsättningar med stödet

Jämställdhetsmyndigheten ska erbjuda JiM-myndigheter ett verksamhetsanpassat stöd som utgår ifrån myndigheternas behov. Regeringens målsättningar med stödet är att det ska bidra till att myndigheterna ges bättre förutsättningar att:

- löpande planera arbetet med jämställdhetsintegrering, inklusive jämställdhetsbudgetering,
- analysera verksamheten ur ett jämställdhetsperspektiv i syfte att identifiera konkreta jämställdhetsproblem i verksamheten eller i samhället inom myndigheternas ansvarsområden,
- utveckla och anpassa arbetssätt för att följa upp resultat och effekter ur ett jämställdhetsperspektiv, till exempel utfall av rutiner och arbetssätt.⁶

Målen ligger till grund för hur Jämställdhetsmyndigheten prioriterar insatser som har störst potential att påverka genomslaget för jämställdhetspolitiken. Jämställdhetsmyndigheten ska därtill sprida kunskap och lärande exempel om jämställdhetsintegrering samt främja samverkan mellan myndigheter för att lösa jämställdhetsproblem i samhället som kräver samordning.⁷

Tidigare delredovisningar

Tidigare delredovisningar visar att ett flertal myndigheter omsätter sina inriktningar för jämställdhetsintegrering i praktiken och har utvecklat uppföljningen av arbetets resultat. Myndigheterna bedriver ett målinriktat arbete och uppger att de arbetar för att bidra till ett eller flera av de jämställdhetspolitiska delmålen. Myndigheterna redogör för resultat som beskriver förändrade arbetssätt, men anger i mindre utsträckning resultat i form av

⁶ Arbetsmarknadsdepartementet Regeringsbeslut A2020/02041.

⁷ Ibid.

utfall och effekter för verksamheternas målgrupper och på samhällsnivå. För att nå hållbara resultat som leder till ökad jämställdhet behöver arbetet fortsätta över tid.⁸

Tidigare delredovisningar visar även på att flertalet myndigheter har goda förutsättningar att arbeta med jämställdhetsintegrering. Förutsättningarna skiljer sig dock åt mellan myndigheter och mellan departement. Resultatet av arbetet efterfrågades i hög utsträckning av departement och högsta ledning. Längre ut i styrkedjan efterfrågas resultatet i lägre utsträckning. Ett fortsatt utvecklingsarbete krävs för att resultaten ska efterfrågas i hela styrkedjan. Efterfrågan av resultat anger ambitionsnivån för myndigheterna och behöver spegla förväntningarna på att arbetet ska leda till effekter för myndigheternas målgrupper och i samhället.

Tidigare delredovisningar visar även på att arbetets genomslag med jämställdhetsintegrering på samhällsnivå ökar om fler myndigheter samverkar med varandra och med andra samhällsaktörer för att lösa gemensamma jämställdhetsproblem.

Därtill efterfrågar flera JiM-myndigheter stöd med att inkludera fler indelningar än kön i arbetet med jämställdhetsintegrering. Det finns också en efterfrågan av stöd för att samordna arbetet med närliggande uppdrag.

Delredovisningens syfte

Det övergripande syftet är att följa upp hur arbetet med jämställdhetsintegrering fortskrider. Detta uppnås genom:

- en redogörelse av samtliga JiM-myndigheters resultat på övergripande nivå
- en redogörelse och bedömning av ett urval (se nedan) av JiM-myndigheters resultat
- en redogörelse för hur Jämställdhetsmyndighetens JiM-stöd skapar förutsättningar för myndigheternas arbete samt svarar mot myndigheternas behov
- att analysera och bedöma JiM-myndigheters förutsättningar att nå vidare resultat i arbetet med jämställdhetsintegrering med fokus på styrning, tvärgående perspektiv och samverkan.

Urval

Den fördjupade analysen och bedömningen av JiM-myndigheters resultat har i enlighet med uppdraget avgränsats till ett urval av 16 myndigheter. Urvalet av myndigheter görs departementsvis för att över tid kunna ge en samlad bild av arbetet vid respektive departement. Ordningen följer det urval som tidigare gjorts i Jämställdhetsmyndighetens rapportering av resultat av åtgärder för ökad jämställdhet 2020–2022.⁹ Årets urval omfattar myndigheter under Klimat- och Näringslivsdepartementet¹⁰ och Socialdepartementet.¹¹ Följande myndigheter ingår i årets urval:

⁸ Delredovisning (3:5) av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter 2020–2025

⁹ Bättre styrning för bättre resultat – resultat av åtgärder för ökad jämställdhet, Jämställdhetsmyndigheten 2022:16

¹⁰ Energimyndigheten och Elsäkerhetsverket är JiM-myndigheter som ingår i Klimat- och Näringslivsdepartementet. Myndigheterna har inte tagits med i årets urval då de tidigare låg under Infrastrukturdepartementet vars myndigheter ingick i urval i delredovisning 2022.

¹¹ Barnombudsmannen ingår i detta departement men de ingick i urvalet i delredovisning JiM 2022 då de ingick i Arbetsmarknadsdepartementet. Även Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ingår här, de ingick i delredovisning 2023 då de tidigare ingick i Kulturdepartementet.

Tabell 1. Sammanställning av myndigheter som ingår i delredovisningens urval

Departement	Myndigheter
Klimat- och Näringslivsdepartementet	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande Naturvårdsverket Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar Tillväxtverket Verket för innovationssystem
Socialdepartementet	Folkhälsomyndigheten Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd Försäkringskassan Inspektionen för socialförsäkringen Inspektionen för vård och omsorg Läkemedelsverket Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd Myndigheten för delaktighet Pensionsmyndigheten Socialstyrelsen Statens institutionsstyrelse

Metod och disposition

Analys och slutsatser i rapporten baseras på en enkätundersökning som majoriteten av alla myndigheter¹² med uppdrag om jämställdhetsintegrering har besvarat. Annat underlag för rapporten är urvalsmyndigheternas årsredovisningar, dialog med myndigheterna för att fördjupa valda delar i enkätsvaren, dialog via JIM-stödets stödform personlig kontakt samt dokumentation och utvärdering av stödinsatser som Jämställdhetsmyndigheten genomfört under 2023.

I analys och bedömning av myndigheternas resultat utgår vi från Ekonomistyrningsverkets metod för verksamhetslogik.¹³ Det är dock svårt att visa på effekter på samhällsnivå eftersom det ofta kräver analyser av orsakssamband som inte ryms inom ramen för denna rapport. Analyserna bygger därför ofta på antaganden om hur resultaten bidrar till effekter.

¹² Brottsförebyggande rådet, Folkbildningsrådet och Tillväxtanalys har i år inte inkommit med enkätsvar. Den sistnämnda myndigheten är en urvalsmyndighet för denna delredovisning.

¹³ Ekonomistyrningsverket 2016:31 Vägledning Verksamhetslogik, ESV Forum Verksamhetslogik (<https://forum.esv.se/styrning/resultatstyrning/resultatredovisning/verksamhetslogik>).

RESULTAT AV MYNDIGHETERS JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERINGSARBETE 2023

Kapitlet börjar med en redogörelse över övergripande resultat som samtliga JiM-myndigheter redovisar. Kapitlet innehåller även en mer specifik bedömning av resultat bland 16 myndigheter som ingår i årets urval.

Övergripande resultat av samtliga JiM-myndigheters jämsällhdetsintegreringsarbete

Likt föregående år uppger en hög andel att de nått resultat i sitt arbete, 47 myndigheter av totalt 51 svarande. Av de myndigheter som ingår i urvalet har alla uppnått resultat. Resultat har uppnåtts inom riktade uppdrag samt inom ramen för de inriktningar som myndigheterna tagit fram för att lösa jämsällhdetsproblem. Sett till svaren i enkätundersökningen ser vi att resultat efterfrågan hänger ihop med att uppnå resultat i arbetet. Bland de myndigheter som uppnått resultat svarar en hög andel att resultat efterfrågas från ledningsnivå. Sambandet kvarstår därmed från föregående års delredovisning. Resultat såsom kunskapshöjande insatser, förankring i ledning, rutiner och nya utarbetade arbetssätt är några exempel på resultat som myndigheterna uppger. Ett flertal myndigheter har producerat olika kunskapsunderlag och rapporter. Några av myndigheterna, som inte ingår i urvalet, uppger resultat som lett till direkt effekt för sin målgrupp och kan kopplas till delmålen ekonomisk jämsällhdhet, jämsällhd utbildning, jämsällhd hälsa och mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

- Arbetsförmedlingen uppger i sitt enkätsvar att utrikes födda kvinnors tillgång till subventionerade anställningar har ökat under 2023 i jämförelse med 2022. Utvecklingen av sysselsättningsgraden bland utrikes födda personer har varit starkare än hos inrikes födda personer de senaste två åren, enligt Statistiska centralbyrån (SCB). Hos utrikes födda kvinnor har sysselsättningsgraden ökat mest under det senaste året.¹⁴
- Vidare uppger Arbetsförmedlingen att kvinnor med funktionsnedsättning har i en region fått ökad tillgång till subventionerade anställningar under 2023 i jämförelse med 2022.
- Försvarsmakten ser att andelen antagna kvinnor till grundutbildning och officersutbildning har ökat jämfört med tidigare år.
- Migrationsverket uppger att betydligt fler sökande bedöms nås av information om mäns våld mot kvinnor genom den information som finns tillgänglig på exempelvis ambassaderna.
- Barnombudsmannen insatser har lett till en ökad kunskap hos samhällsaktörer om hur flickor påverkas eller själva deltar i kriminella aktiviteter.

¹⁴ [Sysselsättningen fortsätter att öka andra kvartalet 2023 \(scb.se\)](https://www.scb.se/nyheter/2023/04/sysselsattningen-fortsatter-att-ok-a-andra-kvartalet-2023)

Myndigheternas förutsättningar för ett lyckat jämställdhetsintegreringsarbete

Förankring i ledning och efterfrågan av resultat av densamma är en framgångsfaktor för ett lyckat jämställdhetsintegreringsarbete¹⁵. Vi kan i år se att efterfrågan av resultat sammantaget är högre på avdelning- och enhetschefsnivå hos myndigheterna än förra året. Föregående år efterfrågades resultat i högre utsträckning från departement och högsta ledning. Endast drygt hälften av myndigheterna svarade då att resultat efterfrågas från ledningar på avdelnings- och enhetsnivå. Samordnarna för jämställdhetsarbetet är dock de som efterfrågar resultat i högst utsträckning.

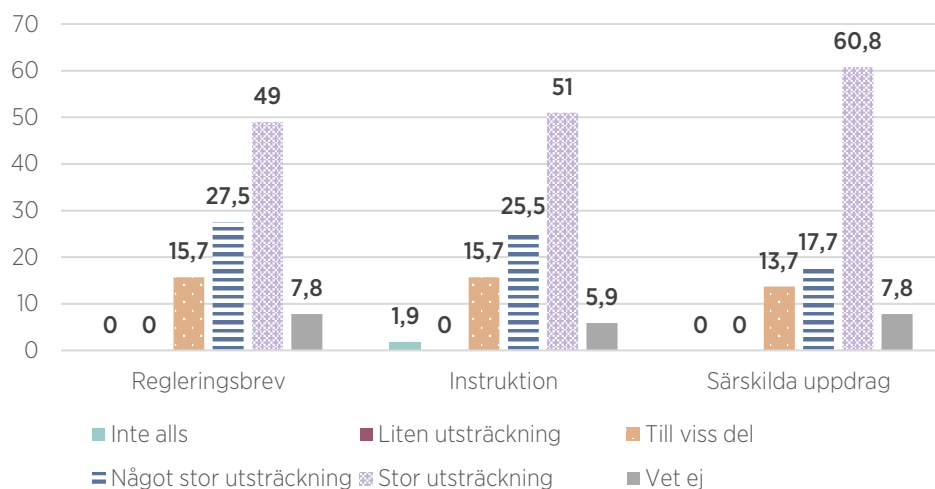
Styrning genom uppdrag och regleringsbrev har betydelse

Att myndigheterna har ett uttalat uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering verkar fortsatt ha stor betydelse för att de ska åstadkomma resultat i arbetet.¹⁶ Det ger mandat, skapar motivation och är vägledande för myndigheternas arbete. Uppdrag i instruktion och i regleringsbrev har stor betydelse för att arbetet ska prioriteras och resurssättas på myndigheterna. Uppdrag i regleringsbrev är ett viktigt komplement till myndigheternas instruktion då det antas ge myndigheterna tydlig riktning för vilka problem inom jämställdhetsområdet de ska prioritera och bidra till att lösa. Av uppdrag i instruktion, regleringsbrev och särskilda regeringsuppdrag är det ett flertal av myndigheterna som uppger att det sistnämnda har störst betydelse för att prioritera, stärka och motivera jämställdhetsarbetet. Särskilda regeringsuppdrag antas därtill ge en tydlighet från regeringen om att myndigheterna bör uppnå specifika resultat inom ett utpekat problemområde, vilket i sin tur kan vara avgörande för att skapa förändring på samhällsnivå och förflyttning i arbetet.

¹⁵ [Förutsättningar för jämställdhetsintegrering | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)

¹⁶ Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) 2023, Jämställdhetsmyndigheten 2023:08

I hur stor utsträckning stärks arbetet med jämställdhet om det skrivs fram i regleringsbrev, instruktion eller särskilda regeringsuppdrag?



Figur 1. 51 av 51 myndigheter har svarat på frågan. Resultatet visar andel i procent.

Samverkan en förutsättning för att lösa jämställdhetsproblem

Samverkan mellan myndigheter och andra aktörer kring komplexa samhällsproblem har identifierats av Jämställdhetsmyndigheten som centralt för att nå större effekt i arbetet med jämställdhet i staten.¹⁷

Vi ser i denna delredovisning att myndigheter samverkar utifrån specifika samhällsproblem inom de jämställdhetspolitiska delmålen, främst ekonomisk jämställdhet och mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Flera av myndigheterna uppger att de önskar stärka sin samverkan inom områdena arbetsmarknad, samhällsekonomisk utveckling¹⁸, utbildning, hälsa, klimat och miljö, brottsförebyggande arbete, vård och omsorg samt mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Myndigheternas förutsättningar att nå resultat i arbetet kan stärkas om fler perspektiv inkluderas

Myndigheterna inkluderar även i årets uppföljning fler perspektiv än kön i sitt jämställdhetsarbete. Men arbetet behöver fortsatt utvecklas och integreras i ordinarie verksamhet. Ett utvecklingsarbete inom detta har gjorts inom JiM+ vilket resulterat i, enligt utvärdering av stödformen, en ökad kunskap, en större samsyn mellan myndigheterna som deltog och ett stöd som kommer övriga myndigheter inom JiM-programmet till dels. Trots ökningen kvarstår detta som ett utvecklingsområde för

¹⁷ Stärkta möjligheter genom samverkan – insatser för att underlätta utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden, 2022:13

¹⁸ Ett exempel inom detta samverkansområde är Naturvårdsverkets handledning i samhällsekonomisk analys i syfte att underlätta arbetet med att göra en analys inom miljöområdet, www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering

myndigheter.¹⁹ Samverkan som formades under 2023 inom JiM+ kommer att fortsätta under 2024.

Ålder och funktionsnedsättning lyfts som perspektiv som flertalet myndigheter arbetar med. Att funktionsnedsättning lyfts fram kan antas ha att göra med att flera JiM-myndigheter har i uppdrag att bidra till regeringens strategi för funktionshinderpolitiken där det framgår att jämställdhetsperspektivet ska beaktas.²⁰

Regeringens prioriterade delmål syns i myndigheternas arbete

I likhet med tidigare år arbetar myndigheterna främst med delmålen makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning samt mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Till skillnad från föregående år ser vi att fler myndigheter arbetar med delmålet jämställd hälsa. Att myndigheterna arbetar främst med dessa delmål ligger i linje med regeringens prioriteringar inom jämställdhetspolitiken.

Delmålet jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet prioriteras likt föregående år lägst av alla sex delmålen och dessutom något lägre i år än förra året.

Urvalsmyndigheternas resultat av jämställdhetsintegreringsarbetet 2023

Urvalsmyndigheter vid Klimat- och Näringslivsdepartementet

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas)

Resultat efterfrågas från avdelnings- och enhetsledning, högsta ledning samt departement. Men det är samordnaren för jämställdhetsarbetet som efterfrågar resultat i högst utsträckning. Myndighetens styrning för arbetet med jämställdhet synliggörs genom uppdrag i instruktion samt i regleringsbrev vilket, enligt myndigheten, har stor betydelse för att jämställdhetsintegreringsarbetet ska generera resultat.

Myndigheten bidrar till jämställdhet inom forsknings- och innovationssystem genom att sträva efter en jämn könsfördelning i beviljade ansökningar och medel. Sammantaget för alla utlysningar under 2023 har 45 procent av medlen sökts av kvinnor och 55 procent av män. Av beviljade medel gick 46 procent till kvinnor och 54 procent till män. En viktig del i att motverka medveten och omedveten partiskhet baserat på en sökandes kön, är att skapa medvetenhet kring dessa frågor hos dem som myndigheten rekryterar till bedömningsgrupperna över ansökningar. Detta sker genom en obligatorisk genomgång av frågan om partiskhet baserat på kön med alla bedömningsgrupper inför utvärderingen av ansökningar. Formas har också i uppdrag att arbeta för att uppnå jämställd fördelning av sammansättningen av kvinnor och män i bedömningspanelerna (40-60%). Under 2023 var totalt sett andelen kvinnor i bedömningspanelerna 48 procent och andelen män 52 procent. Under 2023 har Formas påbörjat förberedelser för att upphandla en kartläggning för att identifiera och analysera eventuella problem kopplat till jämställdhet och till myndighetens mål för jämställdhetsintegrering. Uppdraget kommer att genomföras under 2024 och förväntas resultera i ett antal rekommendationer för Formas fortsatta arbete med jämställdhetsintegrering. Myndigheten samverkar idag med andra inom verksamhetsområdet, i synnerhet med andra finansiärer, men vill stärka sin

¹⁹ Jämställdhetsmyndigheten 2023:08.

²⁰ Socialdepartementet S2019/02213, S2021/06595 Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031.

samverkan ytterligare och bredda den till att gälla klimat och miljö samt krisberedskap. De uppger att de i varierande utsträckning arbetar med fler indelningar²¹ än kön i sitt jämställdhetsintegreringsarbete.

Naturvårdsverket

Resultat efterfrågas av myndighetens högsta ledning och departementet via årsredovisningen. Samordnarna för jämställdhetsintegreringsarbetet efterfrågar resultat i högst utsträckning. Myndighetens styrning synliggörs genom instruktion och särskilt regeringsuppdrag vilka uppges ha stor betydelse för att stärka arbetet med jämställdhetsintegrering. Att återrapporteringskrav finns i instruktion anser de påvisar vikten av att arbeta med frågan och att den är prioriterad av regeringen. Förutsättningar i form av minskade anslag sänker dock ambitionsnivån att arbeta med frågan på myndigheten.

Naturvårdsverket har utvärderat Klimatklivets²² uppdrag där man kan se att uppdraget bidrar till stora kommande utsläppsminskningar. Klimatklivet beaktar inte i dagsläget jämställdhet då förordningen inte ställer sådana krav. Myndigheten har under 2023 bland annat undersökt vilket statistikunderlag som kan användas för jämställdhetsanalys inom Klimatklivet framöver. Det är främst företag som ansöker om bidrag och exempel på effekter är fossilfrihet inom lantbruk som är en prioriterad sektor inom klimatomställningsstödet samt energieffektivisering inom industri och ökad produktion av förnybar energi. Klimatklivet är ett brett stöd vars huvudsakliga syfte/mål är att påskynda klimatomställningen genom att stötta sökande vilka vill investera i en åtgärd som minskar utsläppen av växthusgaser. Den viktigaste grunden för bedömningen om en åtgärd beviljas stöd är hur hög klimatnyttan beräknas vara. I dialog med Naturvårdsverket framkommer dock att minskade statsanslag medfört att åtgärder inom Klimatklivet inte kommer att genomföras under 2024. Planen är att återuppta arbetet 2025. Naturvårdsverket har uppdaterat vägledningen LONA²³ i syfte att synliggöra hur miljö- och klimatarbetet hänger ihop med jämställdhet för att förbättra kommande projekt. Inga nya medel är dock anslagna till LONA i 2024 års budget. Naturvårdsverket har även genomfört kunskapshöjande åtgärder på myndighetens internationella enheter under 2023.

Myndigheten samverkar inom områdena klimat och miljö, samhällsekonomisk utveckling samt demokrati. De vill stärka sin samverkan inom dessa områden och även när det gäller området hälsa.

Tillväxtverket

Resultat av jämställdhetsarbetet på myndigheten efterfrågas på ledningsnivå men i störst utsträckning av myndighetens samordnare för jämställdhetsarbetet. Styrningen av jämställdhet syns inte i regleringsbrev eller i instruktion för myndigheten, utöver att det

²¹ Etnisk tillhörighet, Funktionalitet, Könsidentitet, Nationell tillhörighet, Religion, Sexuell läggning, Socioekonomi, Ålder.

²² Klimatklivet är ett investeringsstöd som gör det möjligt att satsa på fossilfri framtidsteknik och grön omställning. Det kan sökas av företag, kommuner, regioner och organisationer i hela Sverige. Klimatklivet delfinansieras av EU:s återhämtningsfond, NextGenerationEU.
www.naturvardsverket.se/klimatklivet/

²³ [LONA – Lokala naturvårdssatsningen \(naturvardsverket.se\)](https://www.naturvardsverket.se/lokala-naturvardssatsningen)

i instruktion nämns att kvinnors och mäns förutsättningar ska beaktas i de insatser myndigheten utvecklar och genomför. Myndigheten har haft i uppdrag att ta fram en sammanställning över statliga åtgärder kopplade till kvinnors företagande. Uppdraget syftade till att bedöma vilka typer av åtgärder som bäst kan främja kvinnors företagande och resulterade i fyra kunskapsunderlag och en forskningsöversikt.²⁴ Myndigheten har under 2023 utvecklat arbetet med könsuppdelad statistik samt bland annat beviljat bidrag till Nyföretagarcentrum Sverige. Under 2023 fick 11 000 personer individuell rådgivning för start av företag. 51 procent var kvinnor och 49 procent var män²⁵. Inom strukturfondsprogrammet²⁶ 2021–2027 arbetade myndigheten vidare med utveckling av verktyg och bedömningskriterier för att förstärka och förtydliga krav på integrering av jämställdhet i projekten. Myndigheten uppger att de samverkar inom området klimat och miljö och det är även ett område de önskar stärka sin samverkan inom. Förutom kön beaktar myndigheten ålder i jämställdhetsintegreringsarbetet.

Verket för innovationssystem (Vinnova)

Resultat efterfrågas på ledningsnivå inom myndigheten men det är samordnaren för jämställdhetsarbetet som efterfrågar resultat i högst utsträckning. Att styrningen för jämställdhetsintegrering synliggörs genom instruktion och regleringsbrev anser myndigheten stärker arbetet med jämställdhetsintegrering samt har stor betydelse för det samma. Myndigheten menar att styrning i instruktion och regleringsbrev minskar motståndet, ger mandat och tydliggör riktning för arbetet. Myndigheten ska enligt instruktion främja jämställdhet vid fördelning av medel för forskning och innovation. De anger att kvinnodominerade sektorer är mindre vanliga att omfattas av innovationssystemet än mansdominerade sektorer vilket innebär att innovationer inte utvecklas och möjliggörs inom kvinnodominerade sektorer. Arbetet med jämställdhetsintegrering anses stärkas ytterligare om uppdrag kommer i form av särskilda regeringsuppdrag.

Under 2023 har myndigheten fortsatt att utveckla insatser, arbetssätt och verktyg för att uppnå målen i myndighetens handlingsplan för jämställdhetsintegrering. Myndigheten har arbetat med att ta fram indikatorer för att mäta kvinnors ägande i bolag bland de som söker finansiering. En första analys visar att andelen kvinnoägda bolag utgjorde 20,6 procent av de sökande till utlysningen Innovativa Impact Startups 2022²⁷. I utlysningen 2023 var andelen kvinnoägda bolag som sökte medel något lägre, 19,1 procent. Beviljandegraden för dessa bolag har ännu inte analyserats. Inom sökta och beviljade projektbidrag kan Vinnova se att 40 procent av projekten har en kvinnlig projektledare, dessa kommer dock inte enbart från företag utan även lärosäten, forskningsinstitut, offentlig sektor och civilsamhälle.

Europeiska ramforskningsprogrammet Horisont Europa ställer krav på sökande att genomföra köns- och/eller genusanalyser inom ramen för projekt. Vinnova följer upp

²⁴ Kvinnors företagande – En sammanställning av relevant forskning som rör hinder för kvinnors företagande, Carin Holmquist, professor emerita vid Handelshögskolan i Stockholm, 2023. Rapporten är beställd av Tillväxtverket.

²⁵ Tillväxtverket Årsredovisning 2023.

²⁶ [Strukturfondsprogrammet för Västsverige - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/strukturprogrammet)

²⁷ Innovativa Impact Startups: Lösningar på globala samhällsutmaningar, www.vinnova.se/e/innovativa-startups/innovativa-startups-host-2022

andelen ansökningar som angett att kön- och/eller genusperspektiv är relevanta inom ramen för sökandes projektidé. Att aktörer inom det svenska forsknings- och innovationssystemet har god förmåga att genomföra köns- och/eller genusanalyser bidrar till stärkt internationell konkurrenskraft. För inkomna ansökningar 2023 har 63 procent svarat att perspektivet är relevant och för beviljade projekt är siffran 60 procent. Motsvarande siffra för 2022 var 60 procent för sökande och 56 procent för beviljade projekt. Dock visar analysen att kvaliteten generellt är låg i de svar som sökande ger på att kön- och/eller genusperspektiv är relevant inom projektidén.

Samlad bild av förutsättningar för ett lyckat jämställdhetsintegreringsarbete för myndigheterna inom Klimat- och Näringslivsdepartementet

Jämställdhetsmyndigheten har tidigare identifierat att den svenska klimatpolitiken behöver jämställdhetsintegreras. Klimatförändringarna och klimatpolitiken påverkar kvinnor och män på olika sätt samt kvinnor och män bidrar till klimatutsläppen på olika sätt och i olika grad.²⁸ I enkätsvaren från myndigheterna framkommer att det är samordnaren för jämställdhetsintegreringsarbetet som i högst uträkning efterfrågar resultat, i likhet för samtliga JiM-myndigheter. Det indikerar att arbetet i större uträkning behöver integreras i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocesserna så att arbetet integreras i hela styrkedjan. Att myndigheterna idag samverkar med varandra samt att de ytterligare vill stärka sin samverkan inom ett flertal områden ger goda förutsättningar att de tillsammans kan bidra till att lösa gemensamma jämställdhetsproblem och därmed bidra till större genomslagskraft inom klimatpolitiken.

Precis som för övriga myndigheters svar i enkäten verkar en tydlig styrning samt efterfrågan av resultat bana väg för att åstadkomma resultat i arbetet även för myndigheterna inom detta departement. Myndigheterna anser att styrningen i regleringsbrev har störst betydelse för att arbetet med jämställdhet ska prioriteras. Att ha ett riktat uppdrag kan skapa bättre förutsättningar i arbetet inte bara genom att minska motståndet och ge ett tydligare mandat utan även för att klimatpolitiken, ska få större genomslagskraft.

När det gäller att inkludera fler perspektiv än kön i sitt jämställdhetsintegreringsarbete ser vi att fokus hos myndigheterna inom detta departement ligger på ålder mer än andra perspektiv. För ett mer träffsäkert arbete med jämställdhet behöver myndigheterna i högre utsträckning arbeta med att inkludera fler indelningar än kön och ålder i sitt jämställdhetsintegreringsarbete.

Myndigheterna anser att stödformerna som Jämställdhetsmyndigheten tillhandahåller är användbara vilket visar att det fortsatt finns goda förutsättningar att stötta myndigheterna i deras arbete med jämställdhet.

Urvalsmyndigheter vid Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten

Myndigheten uppger att resultat efterfrågas i hög utsträckning inom myndigheten. Styrning utgörs av uppdrag i regleringsbrev samt i instruktion. Myndigheten uppger att styrningen i regleringsbrev har stor betydelse för och stärker arbetet med jämställdhetsintegrering.

²⁸ Steg framåt och nya utmaningar – resultatrapporten 2023

Särskilda regeringsuppdrag bedöms också av myndigheten stärka arbetet med jämställdhetsintegrering.

Myndighetens främsta bidrag till jämställdhet sker genom den kontinuerliga kunskapsproduktionen. Där redovisas och analyseras hälsan, och faktorer som påverkar den samma, könsuppdelat och uppdelat på könsidentitet. Ett exempel på en återkommande produkt där jämställdhet är i fokus är årsrapporten Folkhälsan i Sverige som belyser olika aspekter av hälsan såväl som de viktigaste förutsättningarna för hälsa, hur de fördelas mellan grupper i samhället och hur de utvecklas över tid.

Den mesta statistik som presenteras görs könsuppdelad vilket belyser ojämställdhet främst inom delmål jämställd hälsa. På så sätt ökar förutsättningar att få till förändringar för kvinnor och mäns levnadsvillkor. Under året har myndigheten bland annat arbetat med att ta fram förslag på nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention²⁹ där jämställdhetsperspektivet beaktas. Vidare har de arbetat med den nationell handlingsplanen för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter³⁰ samt rapport om preventivmedelsanvändning bland kvinnor med migrationserfarenhet. Myndigheten har gjort ett antal enkätundersökningar under 2023 som bidrar till kunskapsproduktionen, bland annat ”Hur mår samer i Sverige?”. Där redovisas bland annat könsuppdelad statistik om förekomsten av utsatthet för fysiskt våld eller hot om våld, bland samer och Sveriges befolkning i övrigt (18–84 år). En annan enkätundersökning är ”Att leva med hiv”, 2021–2022 som följer upp hälsa, livsvillkor och livskvalitet hos kvinnor och män med hiv. Myndigheten har ett pågående arbete med att undersöka myndighetens möjligheter till samkörning av registerdata i syfte att stärka uppföljningen av strategins mål om hiv och SRHR (sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter). Inom SRHR finns följande skrivningar, ”att uppnå jämlika och jämställda relationer med koppling till hälsa”. Målet är inte helt enkelt att mäta men genom användandet av registerdata förväntas stabila underlag kunna användas som komplement till självrapporterade data. Uppdraget slutredovisas under våren 2024 och ska utgöra underlag för vidare arbete med att stärka uppföljningen. Detta är ett viktigt bidrag, anser Jämställdhetsmyndigheten, till att synliggöra olika grupper av kvinnors och mäns villkor.

Folkhälsomyndigheten uppger att de har stärkt förankringen på myndigheten för integreringsarbetet samt ökat viljan och motivationen till att arbeta mer med intersektionella analyser i sitt jämställdhetsarbete. Det stärker förutsättningarna att uppnå resultat inom arbetet. Myndigheten beaktar särskilt könsidentitet och sexuell läggning i sitt arbete med jämställdhet, vilket kan bero på att myndigheten är en av elva hbtqi-strategiska myndigheter. Detta har bidragit till att myndigheten har utformat en gemensam handlingsplan för hbtqi och jämställdhet.

Resultatet av detta antas bidra till en stärkt kunskapsproduktion på området hbtqi och jämställdhet och till att myndighetens externa målgrupp får ökade förutsättningar att via kunskap medverka till hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter och jämställdhet.

²⁹ [Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/omsorg-och-halsa/psykiatri-och-psykisk-halsa/nationell-strategi-for-psykisk-halsa-och-suicidprevention)

³⁰ [Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter \(SRHR\) i Sverige – Genomförandet av den nationella SRHR-strategin 2023–2033 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/omsorg-och-halsa/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter/nationell-handlingsplan-for-sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-genomforandet-av-den-nationella-srhr-strategin-2023-2033)

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte)

Resultatet efterfrågas av departement, högsta ledning samt av avdelnings- och enhetsledning. Samordnare för arbetet med jämställdhetsintegrering efterfrågar resultat i störst utsträckning. Myndighetens styrning synliggörs genom regleringsbrev och instruktion som de uppger sätter fokus på arbetet, ger tyngd och prioritet för att följa upp arbetet. Dock är särskilda regeringsuppdrag den styrningsform som myndigheten bedömer stärker arbetet med jämställdhetsintegrering i störst utsträckning.

Kopplat till det jämställdhetspolitiska delmålet jämställd hälsa har bland annat en rapport som kartlägger forskningsbehovet inom området kvinnors hälsa och sjukdomar tagits fram under 2023.³¹ Med utgångspunkt i kartläggningen föreslås en forskningssatsning med syftet att stärka kunskapsläget kring kvinnors hälsa och sjukdomar för att på sikt kunna förbättra kvinnors hälsa. Kopplat till det jämställdhetspolitiska delmålet mäns våld mot kvinnor ska upphöra har myndigheten, med utgångspunkt i en forskningskartläggning, föreslagit en särskild forskningssatsning på förebyggande våld i sitt underlag till regeringens kommande forskningspolitiska proposition.

Som en del av det systematiska jämställdhetsarbetet följer myndigheten kontinuerligt upp målsättningar om en jämställd fördelning av forskningsmedel och jämställda beredningsgrupper. Till viss del även om forskning som finansieras av myndigheten bidrar till ett jämställt och hållbart samhälle. Årets uppföljning indikerade en jämställd fördelning av forskningsmedel mätt i andelen beviljade ansökningar och det genomsnittliga bidragsbeloppet för kvinnor och män. När det gäller beredningsgruppernas ledamöter visar uppföljningen på en jämn könsfördelning. Målet om jämn könsfördelning bland gruppernas ordförande är dock inte uppfyllt, men sett över en femårsperiod är könsfördelningen jämn. För att ytterligare kunna förbättra sina processer har myndigheten även initierat en jämställdhetsobservatorsstudie med syftet att kartlägga nuläget avseende myndighetens beredningsgruppers praktiska arbete ur ett jämställdhets-, diskriminerings- och processperspektiv.

Myndigheten samverkar inom forskningsfinansiering och skulle vilja stärka sin samverkan inom området organisation och ledarskap. De inkluderar fler perspektiv än kön i sitt jämställdhetsintegreringsarbete, men uppger inte om något perspektiv är mer framstående än något annat.

Försäkringskassan

Myndigheten uppger att resultat av jämställdhetsarbetet efterfrågas på ledningsnivå inom myndigheten men att samordnare för jämställdhetsarbetet efterfrågar resultat i högst utsträckning av hela styrkedjan. Styrningen genom instruktion och regleringsbrev anser Försäkringskassan har stor betydelse för myndighetens arbete med jämställdhetsintegrering, men om jämställdhet skrivs fram även i särskilda regeringsuppdrag stärks arbetet med jämställdhet i något större utsträckning.

Försäkringskassan har genomfört informationsinsatser och utbildningar. Men av resursskäl har myndigheten inte kunnat följa upp resultaten av dessa åtgärder. Myndigheten belyser att uttaget av tillfällig föräldrapenning fortfarande är mer jämställt än uttaget av föräldrapenningen. Därför verkar myndigheten för ett jämställt användande

³¹ [Kvinnors hälsa och sjukdomar – kartläggning och analys av forskningsbehov - Forte](#)

av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning genom att informera om regelverket och de långsiktiga effekterna av hur föräldraledigheten fördelas bland annat på deras webbplats. Budskapet att dela lika genomsyrar hur myndigheten i dialog med föräldrar talar, skriver och informerar om föräldraförsäkringen i alla deras kanaler för att uppmuntra till ett mer jämställt uttag.

Vidare har de undersökt om omvårdnadsbidrag fått genomslag mot ett mer jämställt uttag. Med hjälp av statistik kan de konstatera att utvecklingen går mot ett mer jämställt uttag men att ojämställdheten kvarstår. De resultat som Försäkringskassan belyser är viktiga data för fortsatt uppföljning av ersättningsformen.

Samverkan sker inom regeringsuppdragen ökad upptäckt av våld och utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. På regional nivå har myndigheten varit delaktiga i framtagandet av regionala planer inom området våldsprevention. På lokal nivå sker samverkan främst genom samordningsförbunden för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden.³² Myndigheten önskar stärka sin samverkan inom områden så som exempelvis mäns våld mot kvinnor ska upphöra, utbildning samt vård och omsorg.

Försäkringskassans arbete är viktigt på alla nivåer i samhället för att synliggöra ojämställdhet inom olika ersättningsformer såsom bland annat sjukförsäkring och föräldraförsäkring. Detta bidrar de till genom könsuppdelad statistik och kunskap som har beröring på de jämställdhetspolitiska delmålen.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)

Resultat efterfrågas på myndigheten. Myndigheten har uppdrag enligt instruktion att i systemtillsyn och effektivitetsgranskning belysa hur socialförsäkringen fungerar för kvinnor och män samt för flickor och pojkar. Myndigheten har även ett regeringsuppdrag sedan 2021 att jämställdhetsintegrera sin verksamhet. Vilket myndigheten utgår ifrån när de bedriver sitt jämställdhetsarbete. Myndigheten anser att arbetet med jämställdhetsintegrering stärks i hög utsträckning om arbetet skrivs fram i instruktion och regleringsbrev och i viss utsträckning om det skrivs fram i särskilda regeringsuppdrag.

Myndigheten har integrerat jämställdhetsarbetet systematiskt i deras kärnverksamhet. I deras projektvägledning finns en tydlig instruktion kring hur varje granskning ska genomföras för att ta hänsyn till jämställdhetsperspektivet. I varje projektplan ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas. Myndigheten har en grupp som särskilt arbetar med jämställdhet. Myndigheten identifierar och synliggör jämställdhetsproblem som finns på socialförsäkringsområdet, jämställdhetsproblem som reproduceras av socialförsäkringen samt lämnar förslag om vad man kan göra åt problemen. Det är framför allt genom besluts- och kunskapsunderlag i form av egna rapporter som myndigheten gör detta. I rapporterna har fokus på jämställdhet minskat något från föregående år från drygt 30 procent till under 20 procent men rapporter med könsuppdelad statistik har ökat från drygt 30 procent till över 60 procent.

Myndigheten stärker gärna sin samverkan inom jämställdhetsarbetet genom att ta del av andra myndigheters arbete och erfarenheter inom det samma.

Myndigheten beaktar intersektionalitet i sitt jämställdhetsintegreringsarbete.

³² Samordningsförbunden är en finansiell samordning mellan kommun, region och myndigheter, www.finsam.se/samordningsforbund

Läkemedelsverket

Styrningen för myndigheten syns genom regleringsbrev. Myndigheten bedömer att det har en viss betydelse för att arbetet med jämställdhetsintegrering ska prioriteras. Det synliggör och stärker arbetet till viss del, uppger de i sina enkätsvar. Resultat efterfrågas i viss utsträckning av departement, högsta ledning, avdelnings- och enhetsledning och av samordnare för arbete med jämställdhetsintegrering. Myndigheten belyser jämställdhetsproblem inom delmål jämställd hälsa. Myndigheten har bland annat uppmärksammat en ökning av samtal till Giftinformationscentralen om medveten överdosering hos kvinnor i alla åldrar. Statistiken över inkomna samtal till Giftinformationscentralens telefonrådgivning görs könsuppdelad för att lättare identifiera eventuella könsskillnader i de trender som uppmärksammas. Myndigheten fortsätter höja kunskapen om jämställdhet internt genom utbildning. Myndigheten har ett rutinarbete som handlar om jämställt bemötande vid Läkemedelsupplysningen. I dagsläget sker ingen samverkan med någon annan aktör. Däremot önskar Läkemedelsverket stärka sin samverkan inom området hälsa. När det gäller att inkludera andra perspektiv i arbetet med jämställdhet uppger Läkemedelsverket att de gör detta i låg utsträckning.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Styrningen kring jämställdhet synliggörs genom regleringsbrev, instruktion och särskilda regeringsuppdrag. Styrning i regleringsbrev och instruktion har viss betydelse för arbetet med jämställdhet medan myndigheten anser att särskilda regeringsuppdrag har stor betydelse.

Myndigheten uppger att tillsynsaktiviteter har genererat resultat för jämställdheten (se nedan under myndigheten Statens institutionsstyrelse, SiS). I januari 2023 rapporterades resultatet av regeringsuppdraget om förstärkt tillsyn av SiS särskilda ungdomshem 2021–2022. I tillsynen granskades SiS verksamheter där unga flickor vårdas. I samtal med ungdomar som IVO genomförde konstaterades det bland annat att missförhållanden och brister ser olika ut beroende på kön. Antalet avskiljningar vid ungdomshemmen, det vill säga att personen under en kortare tid får vara i ett särskilt rum som går att låsa, ökade över tid för båda könen men särskilt för flickor. Avskiljningar för flickor hade nästan fördubblats mellan åren 2019 och 2021. IVO har inte kunnat identifiera någon annan omständighet än kön, eller ungdomshemmens könsfördelning, som skulle kunna förklara varför flickor avskiljs oftare än pojkar.³³ Under året har en intern kunskapsförstärkning genomförts inom delmålet mäns våld mot kvinnor ska upphöra i syfte att bidra till ett stärkt jämställdhetsperspektiv i kärnverksamheten. Inom detta har de även förstärkt tillsyn som prioriterad aktivitet.

Samverkan sker idag med andra aktörer inom områdena mäns våld mot kvinnor samt inom vård och omsorg. Det är även inom dessa områden myndigheten vill stärka sin samverkan.

Myndigheten för delaktighet (MFD)

Styrningen för arbetet med jämställdhet synliggörs i regleringsbrev och särskilt regeringsuppdrag. Myndigheten bedömer att dessa har stor betydelse och stärker arbetet

³³ Årsredovisning 2023, Inspektionen för vård och omsorg

med jämställdhetsintegrering samt underlättar återrapporteringen. Även uppdrag i instruktion bedöms av myndigheten stärka arbetet i stor utsträckning. Myndigheten anser därtill att styrningen i särskilda regeringsuppdrag har betydelse då det ger en möjlighet till fördjupning i frågor som de annars inte skulle prioritera.

Myndighetens bedömning är att deras arbete i samspel med en förtydligad styrning från regeringen har bidragit till att funktionshinderperspektivet har blivit en mer synlig och uppmärksam del av det statliga jämställdhetsarbetet.³⁴

För att bidra till det funktionshinderspolitiska målet är en viktig del av MFD:s verksamhet att synliggöra vilka konsekvenser olika beslut, såsom lagstiftning och politiska reformer, och deras tillämpning får för flickor och pojkar samt kvinnor och män i olika åldrar och med olika funktionsnedsättningar. MFD samlar därför in kunskap och erfarenheter från personer med egen erfarenhet av funktionsnedsättning. I detta arbete är barnrätt och jämställdhet två tvärgående perspektiv som behöver genomsyra alla delar av verksamheten för att säkerställa att den blir träffsäker och relevant för målgruppen. Myndigheten har under året arbetat med förankring av jämställdhetsarbetet i ledningen samt fördjupad kompetens i ledning och i verksamheten. Detta är en effekt av deras deltagande i Jämställdhetsmyndighetens stödform JiM+. Den kunskapsökning som JiM-arbetet har inneburit uppger myndigheten ger stärkta förutsättningar för ett fortsatt strukturerat utvecklingsarbete under 2024 men också långsiktigt bidrar till en generell bättre leverans.³⁵ Enkätsvaren visar att resultat efterfrågas på myndigheten av ledning men främst av samordnare för arbetet med jämställdhet. Samverkan sker idag med andra aktörer inom området mäns våld mot kvinnor. Men myndigheten skulle vilja stärka sin samverkan inom områdena arbetsmarknad, brottsförebyggande arbete, hälsa, samhälls-ekonomisk utveckling, utbildning samt vård och omsorg.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)

Styrningen synliggörs genom instruktion som myndigheten bedömer har viss betydelse för arbetet med jämställdhetsintegrering, det bidrar till att myndigheten prioritera arbetet, enligt svaren i enkätundersökningen. Myndigheten anser dock att styrning i regleringsbrev och särskilda regeringsuppdrag skulle stärka arbetet i hög utsträckning.

Myndigheten har genomfört en informationskampanj om myndighetens samtalsstöd som de erbjuder till adopterade. Tidigare har detta stöd nyttjats av mestadels kvinnor, men efter kampanjen ser myndigheten en viss ökning av män som sökt stödet. Myndigheten bedömer dock att det är för tidigt att dra slutsatser om effekter, men tydligt är att den ökat medvetenheten om stödet bland både kvinnor och män. Myndigheten kommer fortsätta följa utvecklingen. Vidare har myndigheten under året ställt frågor till kommuner och regioner om deras förebyggande arbete inom hedersrelaterat våld och förtryck och genom det kunnat pekat ut ett antal utvecklingsområden. Dessa områden ligger till grund för huvudmännens fortsatta planeringsarbete. Resultat efterfrågas i hög utsträckning av departement och av samordnare för arbete med jämställdhetsintegrering. Till viss utsträckning efterfrågas resultat av högsta ledning, avdelnings- och enhetsledning.

³⁴ Årsredovisning 2023, Myndigheten för delaktighet

³⁵ Ibid.

Myndigheten samverkar med Jämställdhetsmyndigheten sedan 2022 kring att förebygga våld i ungas nära relationer (regeringsuppdraget Översätta, anpassa och utvärdera programmet Dating Matters). Myndigheten uppger att de vill stärka sin samverkan inom områdena brottsförebyggande arbete, hälsa och mäns våld mot kvinnor.

Myndigheten anger att de har beaktat könsidentitet, sexuell läggning och ålder i sitt jämställdhetsarbete. Myndigheten är en av elva hbtqi-strategiska myndigheter.

Pensionsmyndigheten

Styrningen på myndigheten för jämställdhetsarbetet synliggörs genom instruktion. Myndigheten anser att detta har viss betydelse för arbetet med jämställdhetsintegrering. Att ha styrning i regleringsbrev, instruktion och särskilda regeringssuppdrag bedöms av myndigheten i viss utsträckning stärka arbetet ytterligare. Resultat av jämställdhetsarbetet efterfrågas på myndigheten av alla nivåer i styrkedjan i stor utsträckning.

Myndigheten har översiktligt analyserat effekter av förändringar inom pensionssystemet som skulle minska pensionsgapet mellan kvinnor och män.³⁶ Dessa är höjt grundskydd, sänkt förskottsrenta, nya och förändrade pensionsgrundande belopp, överföring av premiepensionsrätt för sambor, slopad avgift vid överföring av premiepension, möjlighet att dela inkomstpensionsrätter och möjlighet att välja efterlevandeskydd för inkomstpension. Analysen har kommunicerats via pressmeddelande och genom ett webinarium riktad till bransch och intressenter. I genomsnitt har kvinnor lägre pensioner än män. Pensionsgapet beror framför allt på skillnader i inkomster under arbetslivet; kvinnor har i genomsnitt lägre lön och lägre arbetsutbud än män. Det är exempelvis en större andel kvinnor som arbetar deltid. Detta påverkar pensionen.³⁷ Enligt myndigheten skulle detta gap bestå under lång tid om inte lagstiftaren vidtar åtgärder, exempelvis avsteg från livsinkomstprincipen, det vill säga principen om att pensionen grundar sig på en persons förvärvsinkomster under livet.³⁸ Pensionsmyndigheten lever upp till regeringens mål om att ärendehandläggningen ska vara jämställd. De skillnader i handläggningstid mellan könen som presenteras i myndighetens årsredovisning beror till stor del, om inte helt, på att olika typer av ärenden hanteras olika, oberoende av sökandes kön. Om detta skriver myndigheten i rapporten ”Är Pensionsmyndighetens handläggning jämställd?” på pensionsmyndigheten.se.

Myndigheten kopplar sitt arbete med ojämsälldhetsproblem till delmålet ekonomisk jämställdhet.

Socialstyrelsen

Myndigheten har under 2023 tagit fram nya kunskapsstöd till socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att stärka arbetet för ett mer jämställt samhälle.

De erbjuder föreläsningar och seminarier inom jämställdhet som leder till ökad kompetens hos medarbetare. De har även arbetat fram en aktivitetsplan för att förbättra och stärka jämställdhetsperspektivet i myndighetens metoder, rutiner och arbetssätt som kommer att ge medarbetare bättre förutsättningar att främja jämställdhet i det dagliga

³⁶ Åtgärder för mer jämställda och jämlika pensioner, Rapport 2 i vägvalsserie om pensionerna, Pensionsmyndigheten 2023

³⁷ Kan pensionerna bli mer jämställda? Rapport 4, 2022, Pensionsmyndigheten

³⁸ Ibid

arbetet. Resultat efterfrågas på myndigheten i stor utsträckning på alla nivåer men av departement i högst utsträckning. Styrningen synliggörs genom regleringsbrev och instruktion vilka bedöms av myndigheten ha stor betydelse för arbetet med jämställdhet. Att dessutom ha styrning av jämställdhet i särskilda regeringsuppdrag skulle förenkla arbetet med att integrera jämställdhet, enligt myndigheten. Myndigheten samverkar inom områdena hälsa samt vård och omsorg. De inkluderar fler perspektiv än kön i stor utsträckning. Geografi är ett område de inkluderar i mycket stor utsträckning. De samordnar delar av jämställdhetsarbetet med det hbtqi-strategiska arbetet genom att samverka med övriga myndigheter inom hbtqi-strategin.

Detta ger bland annat fördjupad kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor och hälsa, som myndigheten integrerar i arbetet för en jämlik och jämställd vård och omsorg.

Statens institutionsstyrelse (SiS)

Jämställdhetsproblem som myndigheten har arbetat med under året är att flickor känner sig mindre trygga än pojkar, att flickor har högre frånvaro i skolan samt att flickor avskiljs i större utsträckning än pojkar. Under året har, enligt myndigheten, den upplevda tryggheten för flickor ökat, inte som grupp totalt sett men de som placerats på särskilt förstärkta avdelningar (SFA). Antalet avskiljningar, det vill säga att personen under en kortare tid får vara i ett särskilt rum som går att låsa, för flickor har minskat inom den grupp som placerats på SF-avdelningar. Detta är ett resultat av den förstärkta tillsynen som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomfört på uppdrag av regeringen (se ovan under myndigheten IVO). Resultat av jämställdhetsarbetet efterfrågas inom myndigheten i stor utsträckning av högsta ledning och av avdelningsledning. Myndigheten uppger i enkätsvaren att myndighetens styrning för jämställdhetsarbetet varken syns i instruktion, regleringsbrev eller särskilda regeringsuppdrag för myndigheten. De anser däremot att arbetet med jämställdhet skulle stärkas av att skrivas fram i särskilda regeringsuppdrag främst men även i regleringsbrev och i instruktion till viss del.

Myndigheten uppger att de inte i dagläget samverkar med någon annan aktör men att de önskar stärka sin samverkan inom områdena brottsförebyggande arbete, hälsa, mäns våld mot kvinnor, samhällsekonomisk utveckling, utbildning samt vård och omsorg.

Samlad bild av förutsättningar för ett lyckat jämställdhetsintegreringsarbete för myndigheterna inom Socialdepartementet

Myndigheterna arbetar fortfarande i stor utsträckning med att skapa förutsättningar för arbetet med jämställdhetsintegrering i form av kompetensutveckling, metodstöd och förankring. Myndigheterna uppger att de når resultat i hög utsträckning. Jämställdhetsmyndigheten anser dock att resultaten behöver analyseras i större utsträckning för att se på vilket sätt resultaten påverkar målgruppen och antas få för effekt på samhällsnivå. Det finns myndigheter inom departementet som når effekter, som exempelvis SiS, Försäkringskassan och MFoF.

Utifrån svaren på enkäten kan vi se att resultat efterfrågas av ledning. Men i likhet med resterande myndigheter är det samordnaren som efterfrågar resultat i högst utsträckning. Vi har tidigare påpekat att förankring i ledning är viktigt för prioritering av arbetet och för att uppnå resultat.

Att kunskapsmyndigheterna såsom exempelvis Folkhälsomyndigheten använder sig av könsuppdelad statistik för att belysa jämställdhetsproblem är avgörande

förutsättningar för att belysa problembilder utifrån kön och för att bygga vidare på jämställdhetsintegreringsarbetet för att uppnå resultat som kan lösa jämställdhetsproblem i samhället.

Att Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och MFoF beaktar hbtqi perspektivet i hög utsträckning i sitt jämställdhetsintegreringsarbete beror troligt på att de är hbtqi strategiska myndigheter. Detta visar på vikten av att ha tvärssektoriella uppdrag som kan bidra till samordning av olika uppdrag i arbetet. Det såg vi även i delredovisning 2023, kopplat till strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken.

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS STÖD TILL JIM-MYNDIGHETER

I kapitlet redogör vi för och analyserar hur Jämställdhetsmyndighetens stöd har bidragit till myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering under 2023.

Jämställdhetsmyndigheten fortsätter utveckla ett träffsäkert stöd

För att skapa systematik och förutsättningar för integrering av jämställdhet i myndigheternas ordinarie verksamhet samt bidra till att fler aktörer samverkar för att lösa jämställdhetsproblem, erbjuder JiM-stödet olika former av stöd. Dessa tillsammans bidrar till lärande och samverkan med och mellan JiM-myndigheter. Det går inte att visa på ett direkt samband mellan Jämställdhetsmyndighetens insatser och myndigheters resultat, men uppföljning av våra insatser visar att vi ger myndigheterna bättre förutsättningar att bedriva arbetet. Därmed kan vi anta att vårt stöd bidrar till att jämställdheten ökar. Stödformer som JiM-stödet erbjuder är:

- Stöd via personlig kontakt
- JiM+
- Nätverksträffar
- Kurs jämställdhetsbudgetering i statliga myndigheter
- Kurs jämställdhetsintegrering för ledare i staten
- Webbutbildning jämställdhetsintegrering i offentlig sektor
- Rapporter och vägledning

För att kunna redogöra för om JiM-stödet bidrar till genomförandet av jämställdhetspolitikens målsättningar har vi två indikatorer för 2023. Indikatorerna är vägledande för uppföljningen av våra stödinsatser och utgår från myndigheternas utvecklingsbehov och Jämställdhetsmyndighetens verksamhetsmål för JiM-stödet.

- Indikator 1: Antal myndigheter som tar del av vårt stöd.
- Indikator 2: Andelen myndigheter som anser att stödet bidragit till att öka förutsättningarna i arbetet att främja jämställdhet.

Med förutsättningar avses

- myndigheternas möjlighet att planera och organisera sitt arbete med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering så att det ger resultat i myndigheternas verksamhet,
- arbeta utifrån konkreta ojämställdhetsproblem inom sin kärnverksamhet,
- synliggöra och analysera resultaten och effekterna i verksamheten utifrån ett jämställdhetsperspektiv samt
- samverka med andra myndigheter och aktörer kring gemensamma ojämställdhetsproblem.

Svar på våra indikatorer får vi genom att samla in statistik, genom dialog med myndigheterna och av utvärderingar från deltagare efter genomförda insatser.

Myndigheternas behov ligger till grund för hur vi inom stödet har prioriterat stödsinsatser under 2023. Genom löpande kontakt med myndigheterna har vi god kännedom om behoven som finns. Av de 54 myndigheter som ingår i JiM-programmet har samtliga erbjudits att ta del av Jämställdhetsmyndighetens insatser under 2023 varav majoriteten har tagit del av en eller flera av stödformerna. Myndigheterna upplever stödformerna inom JiM som användbara och att dessa bidrar till att stärka förutsättningarna i deras arbete. I störst utsträckning anser de att det stöd de tagit del av bidrar till planering och analys av arbetet. Planering och analys är en viktig förutsättning för att skapa hållbara resultat, inte bara i uppstart av ett arbete utan löpande för att identifiera träffsäkra åtgärder. Många myndigheter anser även att de har fått stöd i att följa upp arbetet. Trots detta ser vi att myndigheterna fortsatt behöver utforma uppföljningen av arbetet så att verksamheten följer förändringen i relation till de problemområden de har identifierat i sina inriktningar. För att stärka myndigheternas förutsättningar för arbete med analys och uppföljning har vi inom JiM-stödet under året utvecklat vår vägledning kopplat till uppföljning och analys av resultat.

Jämställdhetsmyndigheten kommer att fortsätta erbjuda och utveckla det befintliga stödet utifrån myndigheternas behov. Stödet kommer i högre utsträckning stödja myndigheterna att utveckla sitt implementeringsarbete och utforma uppföljningen så att verksamheten följer förändringen i relation till de problemområden de har identifierat, då detta bidrar till ett mer hållbart jämställdhetsintegreringsarbete.

Jämställdhetsmyndigheten har även gett stöd till länsstyrelserna i deras framtagande av nya länsstrategier för jämställdhetsintegrering 2024–2027. Stödet har utgått från slutsatser i tidigare uppföljningar och gjorda erfarenheter. Myndigheternas och lärosätenas problembilder är viktigt kunskap i analys av länens utmaningar som länsstrategierna ska bidra till att lösa. Stärkta och mer förankrade länsstrategierna kan bidra till samverkan mellan olika myndigheter och lärosäten i den regionala kontexten. Kunskapen är också viktig för länsstyrelserna i deras arbete att ge stöd till JiM och JiHU.

Stöd via personlig kontakt

För att utforma stödet utifrån enskilda myndigheters behov har respektive myndighet, likt tidigare år, en kontaktperson inom JiM-stödet. Insatserna har legat till grund för att bidra till att öka förutsättningarna i arbetet med att främja jämställdhet via en JiM-samordnare på respektive myndighet. JiM-samordnaren är den som efterfrågar resultat i störst utsträckning och fortfarande ser vi att mycket av den kunskap som finns ofta stannar hos JiM-samordnaren. Det kan ha att göra med att resultat inte efterfrågas i den utsträckning som behövs på ledningsnivå för att arbetet ska bedrivas i hela myndigheten. Detta blir problematiskt i stora myndigheter där det ofta krävs en större kapacitet att driva jämställdhetsfrågorna på alla nivåer och i alla led för att få till förändring som ger effekter hos målgrupp och på samhällsnivå. Det kan bli en ensam roll som JiM-samordnaren har där arbetet i mångt och mycket är beroende av förankring i ledning och mandat i frågorna. I våra dialoger med JiM-samordnarna får vi kunskap och information om myndigheternas arbete som inte framkommer i deras årsredovisningar eller i enkätsvaren. Det kan exempelvis handla om hur det systematiska arbetet bedrivs och vilka utmaningar som myndigheterna står inför som har att göra med hur hållbart

jämställdhetsarbetet inom myndigheterna blir. Stöd via personlig kontakt är generellt uppskattat av myndigheterna och likt föregående år har vi i år gett stöd till myndigheterna i form av workshops, avstämningar i specifika frågeställningar rörande jämställdhetsarbetet inom exempelvis granskningsprocessen och uppföljning samt genom råd om forskning, rapporter och metoder. Innehållet i stödet har utgått från myndigheternas behov och varierar utifrån var myndigheterna befinner sig i arbetet med jämställdhetsintegrering. Kompetensen som finns på myndigheterna, prioriteringar som görs och resurser som avsätts påverkar innehållet i stödet.

Stöd via JiM+

Jämställdhetsmyndigheten har under året genomfört två omgångar av JiM+³⁹ med två olika grupper av myndigheter. Länsstyrelserna Kronoberg, Skåne och Västmanland har tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap utbytt erfarenheter med fokus på civilt försvar. Stödet har bland annat resulterat i att myndigheterna stärkt jämställdhetsperspektivet i planering och uppföljning, stärkt samverkan mellan nyckelfunktioner, stärkt ledningsengagemang samt tydliggjorda jämställdhetsutmaningar inom sakområdet och i risk- och sårbarhetsarbetet. Förväntade effekter är bland annat att MSB och länsstyrelserna förbättrar sitt stöd till kommunernas risk- och sårbarhetsarbete, blir mer träffsäkra i myndighetsutövningen och fångar upp olika grupper av kvinnors perspektiv/behov.

Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor samt Specialpedagogiska skolmyndigheten har delat erfarenheter kring att hantera närliggande uppdrag, exempelvis jämställdhet, funktionshinder, barnrätt och hbtqi-frågor på ett sammanhållet sätt, och att utveckla arbetet med intersektionella analyser i sin kunskapsproduktion. Jämställdhetsmyndigheten deltog också i gruppen. Erfarenhetsutbytet har bland annat resulterat i att olika rättighetsperspektiv fått en tydligare plats i verksamhetsplaneringen, ökad intern samverkan mellan strategiska funktioner samt ökade interna dialoger kring intersektionella analyser. Om myndigheterna systematiskt tar fram stöd och kunskapsunderlag som bättre belyser ojämställdhet och ojämlikhet får andra aktörer, exempelvis kommuner, bättre förutsättningar för sitt jämställdhetsarbete. Därigenom kan de planera för exempelvis utbildning och fritidsverksamhet som ger mer jämställda förutsättningar för kvinnor och män, flickor och pojkar. Det gemensamma lärandet i JiM+ har resulterat i ett gemensamt material om intersektionella analyser⁴⁰ som sprids till fler intressenter.

Under hösten 2023 har två nya grupper startats upp inom JiM+. Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen utgör en grupp. De förenas av att de har en viktig roll i relation till omställningen till ett hållbart samhälle. Ambitionen för Naturvårdsverket är att utveckla arbetet med samhällsekonomiska konsekvensanalyser men i och med lägre förvaltningsanslag kan myndigheten behöva prioritera om.

³⁹ JiM+ är ett fördjupat erfarenhetsutbyte för JiM-myndigheter och länsstyrelser. JiM+ 2023 – 2024. Redovisning av uppdrag att fortsätta utveckla och genomföra erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering. Rapport 2024:6

⁴⁰ www.jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/intersektionalitet/intersektionell-analys

Den andra gruppen utgörs av länsstyrelserna i Kalmar, Skåne, Värmland, och Östergötlands län som kommer att arbeta tillsammans med fokus på hur det brottsförebyggande arbetet kan stärkas och utvecklas med hjälp av ett jämställdhetsperspektiv.

Stöd via nätverksträffar

Myndigheterna har fortsatt behov av kunskap och erfarenhetsutbyte. Prioriterade teman på träffarna utgår dels från myndigheternas behov och önskemål, dels utifrån de behov Jämställdhetsmyndigheten anser angelägna att lyfta. 334 personer från 83 myndigheter har deltagit på nätverksträffarna under 2023. Majoriteten av deltagande myndigheter är nöjda och anser att nätverksträffarna bidrar till att skapa bättre förutsättningar för arbetet. För samordningsvinster och för att stärka kopplingen mellan JiM, JiHU och länsstyrelserna har både JiM-myndigheter och andra relevanta funktioner, JiHU-samordnare och länsstyrelsernas särskilt sakkunniga jämställdhet bjudits in till träffarna. Teman för 2023 års träffar har varit;

- statistik och jämställdhetsintegrering
- intersektionellt jämställdhetsarbete
- våldsperspektiv i jämställdhetsintegreringsarbetet
- jämställdhetsintegrering i våldsförebyggande arbete

Stöd via kurser i jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering

För att bidra till att skapa förutsättningar för jämställdhetsarbete och stärka styrningen fortsätter Jämställdhetsmyndigheten att erbjuda myndigheter kurs i jämställdhetsintegrering för ledare i staten och jämställdhetsbudgetering i samverkan med ESV för chefer och controllers i staten. 69 personer deltog från 37 olika myndigheter på kursen i jämställdhetsintegrering för ledare i staten och 21 personer från 15 olika verksamheter deltog i kursen om jämställdhetsbudgetering. Därtill erbjuder vi en introducerande webbkurs: Jämställdhetsintegrering i staten på 60 minuter för offentligt anställda på nationell, regional och lokal nivå. Drygt 2 000 personer har gått webbkursen (75 procent kvinnor och 25 procent män). Majoriteten av de som deltagit i kurserna är nöjda och anser att det har gett dem grundläggande kunskaper och förståelse, bidragit till att öka förutsättningar i arbetet för att främja jämställdhet samt att kurserna är relevanta för deras uppdrag. Samtliga kurser når även myndigheter som inte är JiM- eller JiHU-myndigheter.

Stöd via nyhetsbrev, rapporter och vägledningar

Som en del i att stödja JiM-samordnare med information, kunskap och omvärldsbevakning fortsätter vi skicka ut fyra nyhetsbrev per år. För att kunskapen ska omsättas i praktiken behöver verksamheterna stöd när det gäller att använda kunskapsbaserade metoder och arbetssätt. Därför har myndighetens arbete med att utveckla våra vägledningar och stödmaterial i arbete med jämställdhetsintegrering fortsatt. Under året har våra vägledningsmaterial laddats ner 500 gånger. Våra uppdaterade vägledningar publiceras i en mer tillgänglig och användarvänlig version på webben under 2024.

Samverkan stärker stödet till JiM-myndigheterna

JiM-stödet har fortsatt arbeta för att erbjuda stöd i samverkan med Diskrimineringsombudsmannen (DO), Ekonomistyrningsverket (ESV), Statistikmyndigheten (SCB) och länsstyrelserna. Att samverka med närliggande myndigheter skapar förutsättningar för ett bättre och effektivare stöd, arbete och spridning av kunskap till fler relevanta samhällsaktörer. Under året har samverkan fokuserat på:

- att fortsätta utveckla arbetet utifrån Jämställdhetsmyndighetens samverkansavtal med DO som syftar till att stärka våra närliggande uppdrag gentemot många gånger gemensamma målgrupper. Fokus på samverkan är bland annat att tydliggöra för myndigheter hur arbetet utifrån diskrimineringslagen och aktiva åtgärder hänger ihop med, men också skiljer sig från arbetet med jämställdhetsintegrering. Ytterligare samverkansområden vi har identifierat under året tillsammans med DO handlar om erfarenhetsutbyte av myndigheternas respektive internationella arbete, utvecklingen av stöd i intersektionella analyser och tillämpningen av jämlikhetsdata samt våra respektive utbildningsverksamheter.
- att utveckla samverkan med ESV i jämställdhetsbudgetering för att möta efterfrågat behov. ESV har bidragit med sin expertkompetens i vår vägledning om jämställdhetsperspektiv på uppföljning samt i stödet inom JiM+. Samverkan har bland annat resulterat i att ESV även ingår i JiHU:s seminarier för lärosäten och att ESV numera har information om jämställdhetsbudgetering på sin hemsida.⁴¹

Vi har sett behov av att vidga vår samverkan för att skapa bättre förutsättningar för ett träffsäkrare och effektivare stöd, arbete och spridning av kunskap. Vi har därför bidragit med vår kunskap till Skolverket och Forum för levande historias uppdrag om demokrati i skolan, vilket har resulterat i att de nu har information om verktyg för jämställdhetsarbete på sin webbplats för yrkesverksamma och elever i skolan. Vi har även bidragit till Forum för levande historias stödmaterial om jämlikt bemötande utifrån erfarenheter av arbetet med jämställdhetsintegrering. Forum för levande historia har även bidragit med sin kunskap på en av våra nätverksträffar. Arbetet antas skapa bättre förutsättningar i arbetet med jämställdhet och tvärgående perspektiv.

Samverkan kring ojämställdhetsproblem en förutsättning för att nå effekter på samhällsnivå

Samverkan behöver även öka för att motverka komplexa jämställdhetsutmaningar på samhällsnivå, där enskilda aktörer har liten möjlighet att påverka. Vi vill därför fortsätta stärka och främja sektorsövergripande samverkan. Vår studie *Mellan tillit och misstro* är en del av en myndighetssamverkan med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och Socialstyrelsen för att öka utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Studien utmynnade i en plan med åtgärder för att fler utrikes födda kvinnor ska komma i arbete och som regeringen under 2023 gav myndigheterna fortsatt uppdrag att arbeta efter.

⁴¹ Seminarieriet är en stödförmedling som bygger på JiM-stödets insats JiM+ men som anpassats efter lärosätenas organisation och uppdrag. Genom erfarenhetsutbyte, forskningsnära kunskap och ömsesidigt lärande syftar stödet till att öka genomslaget av inriktningarna i varje lärosätets organisation.

Områden som myndigheterna önskar stärka sin samverkan inom är främst mäns våld mot kvinnor, samhällsekonomisk utveckling, utbildning och arbetsmarknad. Det finns således potential för oss att föra samman myndigheter i syfte att stärka jämställdhetsarbetet. Jämställdhetsmyndigheten utgör ett stöd med kompetenshöjande insatser om jämställdhetsintegrering och kännedom om målgruppen. Vi har även samverkat med Sveriges kommuner och regioner och länsstyrelserna. Vårt stöd har bidragit med kunskapsunderlag för fortsatt arbete. Det medför bland annat ökade möjligheter för myndigheterna att forma träffsäkra åtgärder.

Ett ytterligare område där samverkan behöver öka för att motverka komplexa jämställdhetsutmaningar är inom könsbundna studie- och yrkesval. Det är ett område som berör aktörer i hela utbildningskedjan. Regeringen gav Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag i regleringsbrev för 2024, med utgångspunkt i myndighetens rapporter om könsbundna studieval och jämställd rekrytering till välfärden, påbörja arbetet för att etablera nya samverkansformer som ska bidra till att motverka en könssegregerad arbetsmarknad.

SLUTSATSER

I det här kapitlet presenteras våra slutsatser av JIM-myndigheters resultat och förutsättningar i arbetet med jämställdhetsintegrering. Kapitlet presenterar även vad som krävs för ytterligare framsteg i arbetet för jämställdhet.

Efterfrågan av resultat skapar förutsättningar för arbetet

För vidare resultat krävs att myndigheterna fortsätter prioritera insatser som siktar på att förändra ojämställda strukturer och normer. Myndigheterna behöver stärka sina förutsättningar att få genomslag på alla nivåer i organisationen, bland annat genom att sprida och leda arbetet i hela organisationen, och utveckla en uppföljning som kan mäta, analysera och följa förändring över tid. Vi ser att resultat efterfrågas i störst utsträckning av JIM-samordnare för arbetet med jämställdhetsintegrering. Detta kan delvis bero på att samordnarna har en heltäckande bild av jämställdhetsarbetet och har i uppdrag att sprida den i myndigheten. Arbetet behöver fortsättningsvis integreras i hela ledningsstrukturen. I tidigare delredovisningar har vi konstaterat att efterfrågan av resultat påverkar ambitionsnivån och skapar högre motivation och förändringstryck i arbetet med jämställdhet. Därför är det av stor vikt att resultat efterfrågas i ledningsstruktur i större omfattning.⁴² För att bidra till mer långtgående effekter för myndigheternas målgrupp och uppnå samhällseffekter behöver myndigheternas ledning bedriva arbete långsiktigt och systematiskt i mycket högre utsträckning. Detta är ett behov som bland annat identifierats inom Jämställdhetsmyndighetens stödform JIM+. På sikt ser vi att myndigheternas prestationer har potential att bidra till effekter i samhället.

Uppdrag i regleringsbrev och särskilda uppdrag fortsatt viktigt

Tidigare rapporter visar att andelen JIM-myndigheter som har uppdrag kopplade till jämställdhet inskrivet i instruktionen har ökat sedan 2018 samtidigt som antalet myndigheter med särskilda regleringsuppdrag i regleringsbrev minskat.⁴³ Det finns indikationer på att denna trend håller i sig. Antalet myndigheter som har uppdrag i regleringsbrevet om jämställdhetsintegrering har minskat från 48 myndigheter 2022 till 31 myndigheter 2023. Mer riktade jämställdhetsuppdrag kopplade till specifika delmål har även minskat. När det gäller 2024 är det 15 myndigheter som har uppdrag kvar i regleringsbrev.

Myndigheterna anser att arbetet med jämställdhetsintegrering stärks av uppdrag i instruktion, regleringsbrev och i särskilda uppdrag och att dessa har stor betydelse för att arbetet ska prioriteras. Samtidigt har det skett en förändring av styrningen rörande

⁴² Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter, Statskontoret, 2019:14

⁴³ Jämställdhetsmyndigheten 2023e

myndigheter som ingår i JiM-programmet.⁴⁴ Myndigheter som fått uppdrag bortplockade uttrycker osäkerheten kring arbetets prioritet, resurssättning och vilka återrapporteringskrav som gäller.

Jämställdhetsmyndigheten har i tidigare rapporter visat att myndigheter som saknar jämställdhetsintegreringsuppdrag inte arbetar med jämställdhetsfrågor i samma utsträckning som de myndigheter som har uppdrag, något vi även kan se i år trots att programperioden för JiM sträcker sig till 2025, enligt uppdrag.⁴⁵ Vi kan även se att styrningen från de olika departementen skiljer sig åt kopplat till skrivningar om jämställdhet och jämställdhetsintegrering i myndigheternas uppdrag. Detta riskerar att styrningen inom jämställdhetsområdet inte blir likvärdig. Detta kan även försvåra då myndigheterna tolkar uppdragen och dess problemområden olika.

Minskningen av både jämställdhetsintegreringsuppdrag och uppdrag rörande specifika frågor som rör ett delmål kan av myndigheterna uppfattas som ett tecken på nedprioritering av jämställdhetspolitiken från regeringens sida, vilket leder till en otydligare myndighetsstyrning vad gäller jämställdhetsfrågor och en risk att myndigheterna inte uppnår resultat inom de inriktningar de har tagit fram i JiM-arbetet.⁴⁶ Om myndigheter nedprioriterar sitt arbete med jämställdhet riskerar kunskap på aggregerad nivå gå förlorad när Sverige ska rapportera, arbeta med och utvärdera mot internationella konventioner.

Myndigheterna behöver bli mer uppmärksamma på hur budgetunderlaget kan vara ett underlag till regeringens jämställdhetsbudgetering i budgetprocessen.⁴⁷ Dock kräver en tillitsbaserad styrning mer specifika krav på återrapportering och uppföljning, därför räcker det inte med att myndigheterna har återrapporteringskrav enligt Förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) för att arbetet ska prioriteras. Styrningen skulle stärkas av att Regeringskansliet kontinuerligt följer upp myndigheternas arbete och efterfrågar resultat.⁴⁸ Här har myndighetshandläggare på respektive departement en central roll.

Därtill finns det flertalet utredningar som visar att jämställdhetsintegrering främst sker i de statliga myndigheternas arbete, snarare än i politiken. Myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering under perioden har bidragit till mer jämställda villkor mellan kvinnor och män. Samtidigt finns det en rad beslut som bara den politiska nivån har mandat att fatta. Till exempel är det bara politiken som har möjlighet att ändra de system som myndigheterna förvaltar. Det finns därför ett behov av att komplettera myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering med politiska åtgärder.⁴⁹

⁴⁴ Utvecklingsprogrammen för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) och jämställdhetsintegrering i högskolor och universitet (JiHU) syftar till att stärka myndigheters och lärosätenas arbete med jämställdhetsintegrering så att deras verksamheter bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

⁴⁵ [Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter - JiM - Regeringen.se](#)

⁴⁶ Steg framåt och nya utmaningar, Resultatrapporten 2023:10, Jämställdhetsmyndigheten

⁴⁷ Regeringsuppdrag Jämställdhetsperspektivet i årsredovisningar och budgetunderlag, Ekonomistyrningsverket, 2023:35

⁴⁸ Statskontoret 2022

⁴⁹ [Ojämna insatser för jämställdheten, rapport 23:18, Jämställdhetsmyndigheten](#)

Om uppdrag tas bort från myndigheternas instruktion, regleringsbrev och särskilda uppdrag behöver myndigheterna i större utsträckning luta sig mot sin expertroll som förvaltningsmyndighet och skapa förutsättningar för en god förvaltning som är demokratisk, effektiv och rättssäker. Myndigheter ska i sitt arbete uppfylla krav på mänskliga rättigheter och ickediskriminering vilket omfattar bland annat jämlikhet och jämställdhet.⁵⁰

Sammanhållen styrning av tvärspektoriella uppdrag möter samhällets utmaningar

Myndigheterna påtalar behovet av stöd som inkludera fler indelningar än kön i jämställdhetsarbetet. De efterfrågar även samordning av arbetet med tvärspektoriella uppdrag. Att inkludera fler perspektiv än kön i jämställdhetsarbetet synliggör villkor och förutsättningar för olika grupper av kvinnor, män, flickor och pojkar och personer som inte identifierar sig inom tvåkönsnormen. Genom att använda fler indelningar än kön i arbetet sätts fokus på en omfördelning av samhällsresurser.⁵¹ Att ta hänsyn till fler indelningar än kön i analys och problemformulering kan bidra till mer träffsäkra arbetssätt och metoder så verksamheter bättre svarar mot hela målgruppens behov och skapar jämställda och jämlika möjligheter och fördelning av resurser. Exempelvis inom uppdraget utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och arbetet mot mäns våld mot kvinnor behöver frågor som diskriminering, marginalisering och exkludering tas hänsyn till när utformning av åtgärder i myndigheterna planeras och genomförs för målgruppen. Beaktandet av fler perspektiv är avgörande för att bland annat kunna identifiera särskild risk och utsatthet för våld bland exempelvis personer med funktionsnedsättning, hbtqi-personer och äldre. Kombinationen ekonomisk begränsning, ohälsa och funktionsnedsättning gör hindren att lämna en våldsamt relation större. Ett exempel är när en person med hörselnedsättning är beroende av sin partner för att kommunicera med myndigheter men inte får den hjälpen. Ett sätt att förebygga sådant våld är om myndigheter har gjort hjälpmedel för kommunikation tillgängliga så att personen inte är beroende av sin partner för att kommunicera med myndigheten.

Det krävs analys- och uppföljningsverktyg för att mer effektivt kunna utveckla samt mäta insatser mot våld.

Behovet av att inkludera fler indelningar än kön i jämställdhetsarbetet och samordna arbetet med tvärspektoriella uppdrag har vi bemött genom stödets nätverksträffar och arbetet inom JiM+. Det kan antas att statistik och intersektionellt perspektiv ses som organisatoriska förutsättningar för att arbeta med jämställdhetsintegrering och därmed ses som relevanta i högre utsträckning. När planeringen och uppföljningen av tvärgående perspektiv och mål inom olika närliggande uppdrag, så som jämställdhet, funktionshinder och hbtqi, sker separat i stuprör, blir det svårare för myndigheterna att arbeta med dessa frågor på ett sammanhållet sätt. För att skapa bättre förutsättningar som kan underlätta arbetet ser Jämställdhetsmyndigheten ett behov av samordning mellan aktörer som samordnar, följer upp och stödjer införlivandet av tvärgående perspektiv, såsom mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, jämställdhet, hbtqi, arbete mot rasism och ökad

⁵⁰ [Den statliga värdegrunden – gemensamma principer för en god förvaltning \(statskontoret.se\)](https://statskontoret.se)

⁵¹ Migration och etnicitet - perspektiv på mångfald i Sverige, red. Mehrdad Darvishpour o Charles Westin, Studentlitteratur 2021

tillgänglighet, i offentliga verksamheter. Det har bland annat Forum för levande historia tidigare påtalat.⁵² Det pågår flera sådana initiativ, vilket är positivt, men behovet finns även fortsatt och skulle stärkas om aktörer som samordnar, följer upp och stödjer införlivandet av horisontella perspektiv skrivs fram i varandras respektive uppdrag för att tillsammans skapa bättre förutsättningar för målgrupper på nationell, regional och lokal nivå att planera och följa upp arbetet. Detta för att på ett effektivare sätt kunna bidra till mer jämställda och jämlika förhållanden för alla oavsett kön och könsidentitet. Även Statskontoret har påtalat behovet av tydligare och mer långsiktig styrning i tvärssektoriella frågor.⁵³

Många av JiM-myndigheter har även uppdrag inom ramen för bland annat regeringens nationella strategi för funktionshinderspolitiken, regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott och strategin och handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. I samtliga av dessa planer skrivs jämställdhet ut som ett viktigt perspektiv för att nå målen i respektive strategi och plan. Om myndigheterna uppfattar borttagandet eller minskning av jämställdhetsintegreringsuppdrag i regleringsbrev eller instruktion som en nedprioritering av uppdraget riskerar det att det leda till att måluppfyllelsen inom ovannämnda områden inte heller nås. I en förlängning kan detta antas påverka Sveriges möjligheter att leva upp till internationella åtaganden inom såväl jämställdhetsområdet som tvärgående målområden.

Komplexa samhällsutmaningar kräver sektorsövergripande samverkan

Vi ser att samverkan tenderar att prioriteras när ett riktat uppdrag finns, likt uppdragen utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden och uppdraget ökad upptäckt av våld. JiM-myndigheterna önskar stärka sin samverkan inom flertalet områden vilket pekar på goda förutsättningar för regeringen att peka ut områden genom att ge konkreta uppdrag. Ett sådant exempel är inom klimatområdet.

Nordiska ministerrådet konstaterar i sin rapport att Sveriges nuvarande klimatpolitiska handlingsplan saknar jämställdhetsanalyser i linje med Parisavtalet och strategin jämställdhetsintegrering. Nordiska ministerrådet konstaterar även att effekterna på jämställdhet måste beaktas inom klimatpolitiken för att säkerställa en effektiv och rättvis övergång till ett koldioxidsnålt Norden. Könrelaterade normer och mönster styr beslutsfattande, sysselsättning, planering och produktion samt konsumtion och vardagslivets aktiviteter. Män dominerar sektorerna i den nya gröna ekonomin – energi, transport, jordbruk och byggande. Denna dominans påverkar hur klimatarbetet utformas och det finns risk för att omställningen genomförs utifrån en maskulin norm.⁵⁴ Urvalsmyndigheterna från Klimat- och näringslivsdepartementet har en viktig roll att tillsammans bidra till klimatpolitiska målen inom sitt jämställdhetsintegreringsarbete. Myndigheterna har stor betydelse för omställningsarbetet och behöver utveckla ett systematiskt jämställdhetsperspektiv i relation till den verksamhet de bedriver. Riktade

⁵² [Statens arbete mot rasism, homo-, bi- och transfobi 2021. Redovisning av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott \(Ku2020/02624\) \(levandehistoria.se\)](#)

⁵³ [Regeringens styrning i tvärssektoriella frågor - en studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter \(statskontoret.se\)](#)

⁵⁴ Steg framåt och nya utmaningar, Resultatrapporten 2023

samverkansuppdrag inom klimatområdet, som tar hänsyn till jämställdhetsintegrering, kan skapa bättre förutsättningar för urvalmyndigheternas bidrag till klimatpolitiken.

De jämställdhetspolitiska delmålen är odelbara

Brist på åtgärder inom ett delmål kan försämra möjligheten att nå de andra eftersom de jämställdhetspolitiska delmålen hänger ihop och bidrar till varandras uppfyllelse. Till exempel är ekonomisk jämställdhet och ekonomisk egenmakt en förutsättning för att lämna en våldsamt relation. En jämställd utbildning är en förutsättning för jämställd makt och inflytande. En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet ger dels bättre förutsättningar för kvinnor och mäns delaktighet på arbetsmarknaden dels kvinnors upplevda stress kopplat till betungande omsorgsarbete. Jämställd hälsa är i sig både en förutsättning för, och en effekt av, jämställdhet inom andra områden. Ekonomi, utbildning, obetalt hem- och omsorgsarbete samt våldsutsatthet är alla faktorer som påverkar den fysiska och psykiska hälsan. Omvänt är en god hälsa en förutsättning för att kunna utbilda sig, försörja sig ekonomiskt och att bidra till det obetalda hem- och omsorgsarbetet.⁵⁵

Sammantaget arbetar JiM-myndigheterna främst med delmålen makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning samt mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Att myndigheterna arbetar främst med dessa delmål ligger i linje med regeringens prioriteringar inom jämställdhetspolitiken. Vi ser att fler myndigheter lyfter fram delmålet mäns våld mot kvinnor ska upphöra i sitt jämställdhetsarbete. Dock ser Jämställdhetsmyndigheten att arbetet i större utsträckning behöver integreras i arbetet med JiM. Delmålet jämn fördelning av de obetalda hem- och omsorgsarbetet prioriteras likt föregående år lägst av alla sex delmålen och dessutom något lägre i år än förra året. Därför ser Jämställdhetsmyndigheten att myndigheterna behöver utveckla sitt arbete för att bättre bidra till jämställdhetspolitiken.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra – en del av arbetet med jämställdhetsintegrering

Statskontoret har tidigare påpekat att myndigheterna får bättre möjligheter att bidra till målen i den nationella strategin att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor om arbetet integreras i arbetet med jämställdhetsintegrering.⁵⁶ För att jämställdhetspolitikens övergripande målsättning ska uppnås och en nollvision⁵⁷ mot våld ska kunna införlivas behöver samtliga JiM-myndigheter förstå sitt jämställdhetsintegreringsarbete som en del av ett våldsförebyggande arbete då mäns våld mot kvinnor är den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle.

Statskontoret har även lyft att få myndigheter på egen hand har identifierat vad just de kan bidra med till nationella strategin att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. De flesta myndigheterna arbetar främst utifrån de regeringsuppdrag de har inom området, och förändrar inte sin verksamhet utifrån endast strategin. De myndigheter som tagit ett samlat grepp och egna initiativ i arbetet med strategin har ofta etablerat det

⁵⁵ [Ojämna insatser för jämställdheten, rapport 23:18, Jämställdhetsmyndigheten](#)

⁵⁶ [Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin \(statskontoret.se\)](#)

⁵⁷ [Rapport-2024-1-nollvision-som-arbetsatt-2024-02-15 \(jamstalldetsmyndigheten.se\)](#)

arbetet inom ramen för tidigare uppdrag om jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM). Statskontoret anser att myndigheter behöver stöd och vägledning i arbetet. Utöver att använda sig av strategin att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och dess åtgärdsprogram som vägledning kan myndigheterna även använda sig av JiM-stödet för att få stöd i att integrera arbetet i ordinarie verksamhet. Jämställdhetsmyndigheten delar Statskontorets bedömning och kommer framöver arbeta vidare med detta genom att utveckla vårt JiM-stöd för att arbetet med jämställdhetsintegrering och delmålet mäns våld mot kvinnor ska upphöra ska närma sig varandra.

Arbetsmiljö, aktiva åtgärder och jämställdhetsintegrering hör ihop

Att få myndigheter arbetar med delmålet jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet kan antas bero på att myndigheter inte ser det som sitt ansvar då det inte är ett explicit område för insatser inom ramen för arbetsgivarens lagstadgade ansvar (exempelvis via arbetsmiljö- och diskrimineringslag) och därmed inte är integrerat i myndigheternas formella system för ledning, styrning och uppföljning. Eftersom arbetet med jämställdhetsintegrering utgår från att berörda myndigheter själva definierar sina problemområden lämnas utrymme för myndigheter att både välja och välja bort prioriterade områden. De områden av jämställdhetspolitiken som är svåra att mäta och följa upp, som inte på ett enkelt sätt går att länka till det lagstyrda arbetet, som faller inom gränslandet mellan det privata och offentliga och som också kräver ett långsiktigt arbete med att förändra normer och strukturer riskerar därför i högre grad att väljas bort och osynliggöras. Jämställdhetsmyndigheten har tidigare gett förslag på åtgärder inom delmålet.⁵⁸ Exempelvis bör delmålet förtydligas för att underlätta genomförande och uppföljning samt en ny och kontinuerligt återkommande studie av kvinnors och mäns tidsanvändning bör genomföras.

Jämställdhetsmyndigheten ser behov av att öka myndigheters kunskap om hur arbete med arbetsmiljö och aktiva åtgärder relaterar till arbetet med jämställdhetsintegrering och de jämställdhetspolitiska målen. Kvinnor tar fortfarande i hög grad ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. De tar ut mer av föräldraförsäkringen och lägger mer tid på att ta hand om barn. Kvinnor och män ger omsorg, men på olika sätt. I hemmet är det främst kvinnor som städar, lagar mat och tvättar medan män tar hand om bilen, fixar med teknik och sköter ekonomin.⁵⁹ Det finns även kartläggningar som visar på att det inte bara i hemmet som kvinnor utför mer osynligt arbete än män. När det kommer till arbetet lägger kvinnor upp till 200 fler timmar per år på icke-meriterande arbete än sina manliga kollegor vilket påverkar kvinnor och mäns karriärutveckling.⁶⁰ Skillnader i inkomster under arbetslivet påverkar även pensionen för kvinnor och män. Därtill finns det forskning⁶¹ som bland annat handlar om att studera universitetet som en arbetsplats

⁵⁸ [Livspusslet som inte går ihop 2023:17 \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)

⁵⁹ [Delmål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)

⁶⁰ The No Club: Putting a Stop to Women's Dead-End Work” Lise Vesterlund och Make Equal Allt vi inte ser: Så påverkas du av det osynliga arbetet – hemma och på jobbet.

⁶¹ Se bland annat [Visar Vol 56 Nr 1 \(2019\) \(sociologiskforskning.se\)](#), Re-Imagining Sexual Harassment - Perspectives from the Nordic Region, 3. Depleted bodies: intersectional perspectives on workplace violence - Paulina de los Reyes.

som en plats där människor interagerar, rör sig och känner, utför arbetsuppgifter och intar olika hierarkiskt ordnade positioner och som påverkar kvinnors och mäns villkor på arbetsplats och i hemmet. Att koppla ihop arbetet arbetsmiljö, aktiva åtgärder och jämställdhetsintegrering kan hjälpa myndigheter att identifiera till exempel hur synliga och osynliga arbetsuppgifter på en myndighet fördelas – och genom detta säga något om organisationskultur. Därtill har arbetsgivare en viktig roll i att stödja medarbetare som är utsatta för våld och bidra till att den som utsätter andra kan förändra sitt beteende. Erfarenhet av våld i nära relationer påverkar hela livssituationen, så även arbetsförmågan och arbetsplatsen. Att förebygga och motverka våld i nära relationer är en del av ett så väl aktivt arbetsmiljöarbete som jämställdhetsarbete.⁶²

För att skapa hållbarhet i arbetet med jämställdhetsintegrering kommer Jämställdhetsmyndigheten inom JiM-stödet framöver prioritera att:

- fortsätta prioritera stödinsatser som bedöms möta myndigheternas behov,
- i högre utsträckning stödja myndigheterna att utveckla sitt implementeringsarbete,
- stödja myndigheterna att följa upp resultat av sitt arbete med särskilt fokus på om de bidragit till att lösa de jämställdhetsproblem som de skrivit fram i sina inriktningar,
- initiera samverkan myndigheter och aktörer emellan för att lösa komplexa samhällsutmaningar,
- utveckla vår kommunikation för att bättre kunna sprida exempel från myndigheternas utvecklingsarbete och resultat.

⁶² [Kan arbetsplatsen vara trygg när hemmet inte är det? \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)

ENGLISH SUMMARY

All government agencies in the JiM programme have shown results that improve the conditions for achieving results for their target groups, such as knowledge-enhancing initiatives, new procedures and working methods and support for gender mainstreaming at management level. Some agencies have shown results that positively impact their target group directly.

- During the year, Forte – the research council responsible for needs-driven research into working life, health and welfare – has prepared a report on a government assignment to map and analyse research needs in the field of women’s health.⁶³ The report recommends investment to strengthen research environments and promote long-term knowledge development concerning women’s health and diseases, with the long-term objective of improving women’s health.
- The Swedish Social Insurance Agency has studied whether there has been any improvement in the gender balance of parents claiming care allowance for children with disabilities. With the help of statistics, the agency confirms that, while gender balance is improving, there is still a long way to go. Benefits data compiled by the Swedish Social Insurance Agency are crucial to following up who is claiming these benefits. The Swedish Social Insurance Agency is also working to encourage gender balanced use of parental allowance and compensation for caring for a sick child by informing parents of the regulations and the long-term effects of how parental leave is split, including on the agency’s website. The message of encouraging the gender-equal division of these benefits permeates the agency’s communication with parents in all of their information channels, whether oral or written.
- During the period 2021–2022, the Health and Social Care Inspectorate (IVO) had the government assignment of conducting enhanced supervision of the Swedish National Board of Institutional Care’s special residential homes for young people, focused on homes caring for girls. In conversations with youths, IVO was able to confirm that irregularities and deficiencies differed depending on sex. The use of solitary confinement has increased over time for both sexes but especially for girls, almost twice as many of whom were placed in solitary confinement in 2021 than in 2019. IVO has been unable to identify any circumstance other than sex, or the gender distribution in special residential homes, that might explain why girls are more likely to be placed in solitary confinement than boys.⁶⁴ IVO’s inspections have prompted the Swedish National Board of Institutional Care (SiS) to make efforts to reduce the number of girls placed in solitary confinement in residential homes for young people.

⁶³ Forte. [Kvinnors hälsa och sjukdomar – Kartläggning och analys av forskningsbehov](#) [With summary in English]

⁶⁴ Health and Social Care Inspectorate Annual Report 2023

- The Family Law and Parental Support Authority (MFoF) has conducted an information campaign on its counselling service for adoptees, which has previously been used predominantly by women. After the campaign, MFoF has noted an increase in men seeking support.
- The Swedish Pensions Agency has performed an overall analysis of the impact of changes to the pension system designed to reduce the gender pension gap.⁶⁵ On average, women have lower pensions than men. Above all, the gender pension gap is due to income inequality during working life; on average, women have lower pay, a lower labour force participation rate and work fewer hours in paid employment. The changes involved an increased guarantee pension, reduced advance interest, new and altered pensionable amounts, the transfer of premium pension rights to cohabitants, the abolition of fees for transferring premium pensions, and the possibility to share income pension rights and to choose survivor protection for income pensions. According to the Swedish Pensions Agency, the gap will persist unless legislators take action. Another result presented by the Swedish Pensions Agency is that the agency is achieving the Government's target for gender-equal case management. The gender gap in processing cases presented in the agency's Annual Report is largely, if not exclusively, due to the fact that different types of cases are processed differently depending on the sex of the applicant.

Government agencies need to continue to systematise and gain internal support for their gender equality work, and improve the conditions for ensuring an impact at all levels of the organisation. They must roll out and manage this work throughout the organisation and develop methods for following it up that can measure, analyse and keep abreast of change over time. Assignments in appropriation directions and separate government assignments remain important to ensuring that agencies prioritise and allocate resources to their gender equality efforts. The number of JiM agencies with specific government assignments in their appropriation directions has decreased⁶⁶, which will have consequences for how the work is prioritised, resourced and reported. Should government agencies deprioritise gender equality work, there is a risk that Sweden's aggregated knowledge will decline, which will be a significant loss when it comes to reporting, working on and evaluating commitments under international conventions. Governance would be strengthened were the Government Offices of Sweden to continuously monitor the work of government agencies and demand results.⁶⁷ In this regard, civil servants working in each ministry have a key role.

Government agencies also need to prioritise initiatives that help to change the structures and norms that promote gender inequality at a societal level.

To help agencies to incorporate multiple perspectives on gender into gender mainstreaming, the Swedish Gender Equality Agency sees a need for cooperation between actors who coordinate, follow up and support work with human rights, the rights

⁶⁵ Swedish Pensions Agency 2023, *Åtgärder för mer jämställda och jämlika pensioner, Rapport 2 i vägvalsserie om pensionerna*

⁶⁶ Swedish Gender Equality Agency Report 2023e

⁶⁷ Swedish Agency for Public Management 2022

of the child, gender equality, LGBTQ+ rights, antiracism and accessibility for people with disabilities.

Cooperation may need to be strengthened if government agencies are to have an impact in the problem areas they highlight in their strategies. While the Swedish Gender Equality Agency already encourages this kind of cooperation as part of its support for JiM, it can be difficult for government agencies to prioritise this without a clear remit. There will need to be greater cooperation on eliminating gendered study and career choices in order to complete the government assignment currently under development. The Swedish Gender Equality Agency is aware of other areas of gender equality policy that could be strengthened by cooperation between government agencies and other stakeholders. These include the crime prevention work developed within JiM+, intersectional approaches to gender mainstreaming, the establishment of foreign-born women on the labour market, climate-change adaption, and violence prevention.

The Swedish Gender Equality Agency offers various types of support to systematise and integrate gender equality work in the regular operations of government agencies. All in all, this contributes to learning and cooperation with and between JiM agencies. Following up our initiatives has revealed that we create better conditions for government agencies to conduct their gender equality work, even if it has not been possible to prove causal links between interventions by the Swedish Gender Equality Agency and the results achieved by government agencies.

REFERENSER

Arbetsmarknadsdepartementet Regeringsbeslut A2020/02041.

Arbetsmarknadsdepartementet A2022/00809.

Arbetsmarknadsdepartementet A2022/00842.

Darvishpour Mehrdad o Westin Charles, *Migration och etnicitet - perspektiv på mångfald i Sverige*, red., *Studentlitteratur 2021*

Ehn, P. & Sundström, G., red. (2020). *Statlig förvaltningspolitik för 2020-talet. En forskningsantologi*. Statskontoret.

Länk: <https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2020/statlig-forvaltningspolitik-for-2020-talet--en-forskningsantologi/>

Ekonomistyrningsverket 2016:31 *Vägledning Verksamhetslogik, ESV Forum Verksamhetslogik*

<https://forum.esv.se/styrning/resultatstyrning/resultatredovisning/verksamhetslogik>.

ESV Forum Resultat är prestationer, utfall och effekter

<https://forum.esv.se/styrning/resultatstyrning/resultat/>.

Forte, *Kvinnors hälsa och sjukdomar – kartläggning och analys av forskningsbehov, 2023*

Forum för levande historia, *Statens arbete mot rasism, homo-, bi- och transfobi 2021. Redovisning av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott* (Ku2020/02624) (levandehistoria.se)

Folkhälsomyndigheten, *Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention – Folkhälsomyndigheten* (folkhalsomyndigheten.se)

Folkhälsomyndigheten, *Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige – Genomförandet av den nationella SRHR-strategin 2023–2033* (folkhalsomyndigheten.se)

Pensionsmyndigheten *Åtgärder för mer jämställda och jämlika pensioner*, Rapport 2 i vägvalsserie om pensionerna, 2023

Pensionsmyndigheten, *Kan pensionerna bli mer jämställda?* Rapport 4, 2022

Jämställdhetsmyndigheten, *JiM+ 2023 – 2024. Redovisning av uppdrag att fortsatt utveckla och genomföra erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering*. Rapport 2024:6

Jämställdhetsmyndigheten, *Förutsättningar för jämställdhetsintegrering | Jämställdhetsmyndigheten* (jamstalldhetsmyndigheten.se)

Jämställdhetsmyndigheten, *Stärkta möjligheter genom samverkan – insatser för att underlätta utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden*, 2022:13

Jämställdhetsmyndigheten, *Delredovisning (3:5) av Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter 2020–2025*

Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) 2023, Jämställdhetsmyndigheten 2023:08

Jämställdhetsmyndigheten, *Steg framåt och nya utmaningar – resultatrapporten 2023:10*

Jämställdhetsmyndigheten 2023:08.

Jämställdhetsmyndigheten, *Livspusslet som inte går ihop 2023:17*
(jamstalldhetsmyndigheten.se)

Jämställdhetsmyndigheten, *JiM+ 2023 – 2024. Redovisning av uppdrag att fortsatt utveckla och genomföra erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering*. Rapport 2024:6

Jämställdhetsmyndigheten 2023e

Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter - JiM - Regeringen.se

Jämställdhetsmyndighetens resultatrapport 2024

Jämställdhetsmyndigheten, [rapport-2024-1-nollvision-som-arbetsatt-2024-02-15](#)
(jamstalldhetsmyndigheten.se)

Jämställdhetsmyndigheten, *Kan arbetsplatsen vara trygg när hemmet inte är det?*
(jamstalldhetsmyndigheten.se)

Jämställdhetsmyndigheten, *Delmål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet* (jamstalldhetsmyndigheten.se)

Lise Vesterlund, *The No Club: Putting a Stop to Women’s Dead-End Work”*

Make Equal, *Allt vi inte ser: Så påverkas du av det osynliga arbetet – hemma och på jobbet*

Naturvårdsverket, NextGenerationEU. www.naturvardsverket.se/klimatklivet/

Naturvårdsverket, *LONA – Lokala naturvårdssatsningen* (naturvardsverket.se)

Naturvårdsverket, *Vägledning och stöd/samhällsplanering*.
www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering

Naturvårdsverket *Innovativa Impact Startups: Lösningar på globala samhällsutmaningar*,
www.vinnova.se/e/innovativa-startups/innovativa-startups-host-2022

Regeringsuppdrag *Jämställdhetsperspektivet i årsredovisningar och budgetunderlag*,
Ekonomistyrningsverket, 2023:35

Re-Imagining Sexual Harassment - Perspectives from the Nordic Region, 3. Depleted bodies: intersectional perspectives on workplace violence - Paulina de los Reyes.

Samordningsförbunden är en finansiell samordning mellan kommun, region och myndigheter.

SCB, *Könsuppdelad statistik. Återrapportering av ett regeringsuppdrag* (scb.se)

SCB, [Sysselsättningen fortsätter att öka andra kvartalet 2023](#) (scb.se)

Socialdepartementet S2019/02213, S2021/06595 *Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031*.

Statskontoret 2022

Statskontoret, *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter, 2019:14*

Statskontoret, *Mäns våld mot kvinnor – en analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin* (statskontoret.se)

Statskontoret, *Den statliga värdegrunden – gemensamma principer för en god förvaltning* (statskontoret.se)

Statskontoret, *Regeringens styrning i tvärsektoriella frågor - en studie om erfarenheter och utvecklingsmöjligheter* (statskontoret.se)

Sundström, G. (2022). "Att ta sig bortom New Public Management. En historisk-institutionell analys av fallet Sverige", in Godenhjelm, S., Mäkinen, E. & Niemivuo, M. *Förvaltning och rättssäkerhet i Norden. Utveckling, utmaningar och framtidsutsikter*. SLS och Appell. Länk: <https://www.sls.fi/sv/utgivning/forvaltning-och-rattssakerhet-i-norden>

Sundström, G. (2016). "Strategisk styrning bortom NPM", *Statsvetenskaplig tidskrift*, 1: 145-171.

Visar Vol 56 Nr 1 (2019) (sociologiskforskning.se)

www.jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhet/intersektionalitet/intersektionell-analys

Årsredovisning 2023, Formas

Årsredovisning 2023, Inspektionen för vård och omsorg

Årsredovisning 2023, Myndigheten för delaktighet

Årsredovisning 2023, Tillväxtverket



Jämställdhetsmyndigheten | Box 73, 42422 Angered | Besöksadress: Angereds torg 9
031-3929000 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | www.jamstalldhetsmyndigheten.se